

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง “ความต้องการการนิเทศการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษของครูในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตภาคเหนือตอนล่าง” ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แนวคิด หลักการ ทฤษฎี สำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้าและนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 การนิเทศการสอน

- 1) ความหมายและความสำคัญของการนิเทศการสอน
- 2) จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนระดับประสบการณ์ที่ได้รับ
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษากับการสอน
- 4) ขอบเขตของการนิเทศการสอน
- 5) เทคนิคการนิเทศการสอน
- 6) กิจกรรมการนิเทศการสอน

1.2 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- 1) ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐานของการศึกษาพิเศษ
 - (1) ปรัชญาการศึกษาพิเศษ
- 2) การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย
 - (1) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ผ่านมา
 - (2) แนวโน้มทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - (3) หลักการและวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - (4) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 - (5) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1.3 การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

- 1) ความเป็นมาของการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) หลักการจัดการศึกษาท้องถิ่น
- 3) วิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่น

4) การบริหารการศึกษาของเทศบาล

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1.1 การนิเทศการสอน

1) ความหมายและความสำคัญของการนิเทศการสอน

ความหมายของการนิเทศการสอน

การนิเทศคือการมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองปัญหาต่าง ๆ โดยรอบด้านแล้วให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ปรับปรุงงานให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ การนิเทศการศึกษาจึงหมายถึงกระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะช่วยปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550)

การนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษามีขอบเขตกว้างขวาง ไม่มีข้อจำกัดแน่นอนตายตัว ส่วนการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการปรับปรุงงานและพันธกิจในชั้นเรียนและกิจกรรมซึ่งดำเนินในโรงเรียน เป็นงานซึ่งจะต้องปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพเพื่อที่จะช่วยทำให้สัมฤทธิ์ผลของนักเรียนดีขึ้น

มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2550, หน้า 15) การนิเทศการสอน หมายถึง ความพยายามใด ๆ ที่จะช่วยเหลือ ปรับปรุง แก้ไข สภาพการเรียนการสอนของนักเรียนให้ดีขึ้น โดยวิธีจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกแก่ครู เพื่อให้ครูปฏิบัติภารกิจการสอนได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมายยิ่งขึ้น

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551, หน้า 76) การนิเทศการสอนเป็นกระบวนการที่ช่วยกระตุ้น เร่งเร้า ให้ครูมีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศจากภายนอกหรือการนิเทศภายในก็ตาม เพราะการนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือครู พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศการสอนช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอนจะถูกพัฒนาให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ

จะเห็นได้ว่า โดยเนื้อหาของคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นของการนิเทศการสอนนั้นจึงสรุปได้ว่า การนิเทศการสอนนั้นก็คือ กระบวนการที่ช่วยกระตุ้นให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียน

ความสำคัญของการนิเทศการสอน

ความสำคัญของการนิเทศการสอนนั้น สันต์ ธรรมบำรุง (2526, หน้า 16 – 17 อ้างถึงมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการสอนไว้หลายประการ ได้แก่ 1)ลดภาระของครูผู้สอน ทำให้มีเวลาค้นคว้า ทดลอง วิจัย หาวิธีสอนใหม่ 2)ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงานให้ถูกต้องกับความสามารถของครู และช่วยให้ครูวางแผนการสอนได้เหมาะสม 3) ช่วยส่งเสริมขวัญและกำลังใจของคณะครูให้อยู่ในสภาพ ที่ดีเพื่อปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีม 4)ช่วยประเมินผลงานการสอนของครูโดยอาศัยความเจริญงอกงามของนักเรียน 5)ปัจจุบันหน้าที่ของครูผู้สอนเปลี่ยนไปจากเดิม ครูต้องเป็นผู้แนะนำและต้องทำหน้าที่หลายอย่าง 6)เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครู 7)ครูต้องมีความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ และ 8) ขนาดของโรงเรียนใหญ่ขึ้น ครูมีกิจกรรมและชั่วโมงการสอนมากขึ้น หน้าที่นี้เทศจึงมีมากขึ้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2550) อธิบายว่า การนิเทศการสอนมีบทบาทสำคัญทางด้านการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาครูผู้สอนให้สอดคล้องกับความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงทางสังคม และทางวิชาการใหม่ ๆ เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอน ในทำนองเดียวกัน สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551) ก็กล่าวว่าการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการที่ช่วยกระตุ้น เร่งเร้า ให้ครูมีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศจากภายนอกหรือการนิเทศภายใน ก็ตาม เพราะการนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือครู พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการนิเทศการสอนช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา กระบวนการเรียนการสอนจะถูกพัฒนาให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของการนิเทศการสอนโดยภาพรวมแล้วพอสรุปได้ว่าการนิเทศการสอนช่วยกระตุ้น เร่งเร้า ช่วยเหลือครูให้มีความตื่นตัวที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ

2) จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน

มีผู้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้หลายลักษณะ ดังนี้

การนิเทศการสอนมีความมุ่งหมายที่จะช่วยครูให้สอนดียิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าครูจะสอนดีอยู่แล้ว ก็ควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้สอนดียิ่งขึ้นไปอีก โดยเหตุที่วิทยาการก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ ตามสภาวะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้งและวิทยาการใหม่ๆที่เกิดขึ้นอยู่เสมอเช่นเดียวกันโดยเฉพาะ ในสภาพปัจจุบัน ครูที่ทำการสอนเป็นประจำมีบทบาท ภารกิจ และได้รับการคาดหวังมากขึ้น จนไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าและติดตามวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อการเรียนการสอน หรือในบางห้องที่ ครูไม่มีวุฒิชูอยู่ห่างไกลแห่งวิทยาการ การนิเทศการสอนจึงมีส่วนช่วยได้มาก นอกจากการช่วยครูให้สอนดียิ่งขึ้นแล้ว การนิเทศการสอนยังช่วยนักเรียนให้เรียนดียิ่งขึ้น ช่วยปรับปรุงโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น และช่วยประสานความเข้าใจระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูด้วย และด้วยเหตุที่การนิเทศการศึกษามีความละเอียดลออและสลับซับซ้อนมากกว่าการนิเทศในสาขาอาชีพอื่น เพราะการพัฒนาคนเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลาและวิธีการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าบุคคลซึ่งจะพัฒนาเป็นเด็กอยู่ในวัยเยาว์ด้วยแล้ว งานนิเทศยิ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อนมากขึ้นไปอีก (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550)

สังัด อุทรานันท์ (2529: หน้า 7-8 อ้างถึงมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการนิเทศการศึกษา มี 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาคน ที่กล่าวเช่นนั้น เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น 2) เพื่อพัฒนางานโดยเหตุที่เป้าหมายสูงสุดของการนิเทศการศึกษาอยู่ที่นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะ“พัฒนางาน” ซึ่งได้แก่การสอน ให้ดีขึ้น 3) เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ การสร้างการประสานสัมพันธ์นั้นเป็นผลซึ่งเกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน มีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตาม การทำงานแบบนี้มีชื่อเป็นการทำงานภายใต้การถูกบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด และ 4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ขวัญและกำลังใจเป็นจุดหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการนิเทศ เพราะขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งซึ่งจะเป็นเหตุให้บุคคลมีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงาน หากการนิเทศการศึกษาไม่ได้สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการศึกษาก็ย่อมจะได้รับผลสำเร็จด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง

วัชรวา เล่าเรียนดี (2550) มีความเห็นว่า เนื่องจากการนิเทศการศึกษาหรือการสอนนั้นมีความซับซ้อนเพราะเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และจะต้องพัฒนาบุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพ

มีศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข การกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่ชัดเจนจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการนิเทศก็คือ การปรับปรุงกระบวนการสอนและกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาศัยการนิเทศ ช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อวัตกรรมการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรืองานในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามเป้าหมาย

สรุปได้ว่า การนิเทศการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยอาศัยการช่วยเหลือ แนะนำ ให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ การใช้และการสร้างสื่อวัตกรรมการสอน และการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประสานความเข้าใจระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูตลอดจนช่วยครูให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครูและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนเป็นที่สุด

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษากับการสอน

สำหรับความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศศึกษานั้น นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 อ้างถึงมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการนิเทศการศึกษาโดยทั่วไปเป็นความคิดที่เกี่ยวกับงาน (task) และพันธกิจ (function) ที่เกี่ยวข้องและช่วยปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาเป็นการดำเนินงานที่ปฏิบัตินอกห้องเรียน ดังนั้น การนิเทศการศึกษาจึงระบุถึงงานต่าง ๆ เช่น การเขียน การแก้ไขหลักสูตร การเตรียมพัฒนากระบวนการและเครื่องมือสำหรับรายงานการเรียนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง และความเกี่ยวข้องกว้าง ๆ เช่น การวัดและประเมินผลโปรแกรมการศึกษาทั้งหมดในโรงเรียน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่างานนิเทศศึกษามีขอบเขตกว้างขวางมาก งานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530: หน้า 20 – 32 อ้างถึงมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550) กล่าวถึงงานนิเทศภายในโรงเรียนว่า ผู้บริหารต้องนิเทศ ติดตาม ควบคุม กำกับ ดูแล ประเมินผล งานในหน้าที่ผู้บริหารทั้งหมด ตามที่กฎหมายและระเบียบบริหารราชการกำหนดให้ 6 งาน คือ

1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานกิจการนักเรียนและงานโครงการ 4) งานอาคารสถานที่ 5) งานธุรการ การเงินและพัสดุ และ 6) งานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

งานทั้ง 6 งานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น งานที่ถือว่าเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน คืองานวิชาการเพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลตามเป้าหมายผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญแก่งานนี้มากกว่ากิจการด้านอื่น ๆ งานวิชาการประกอบด้วยงานย่อยต่างๆ คือ 1) งานกำหนดเป้าหมายและการวางแผนทางวิชาการ 2) งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น 3) งานจัดทำวัสดุการสอนและส่งเสริมการใช้สื่อการสอน 4) การจัดการเรียน จัดครูเข้าชั้นสอน 5) การวางแผนการสอน กำหนดการสอน การสอน 6) การจัดชั้นเรียน แบ่งกลุ่มนักเรียน 7) งานนิเทศการสอน 8) งานประเมินผลการศึกษา 9) งานห้องสมุด งานเครื่องเขียน แบบเรียน 10) งานพัฒนาการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ 11) งานประชุมอบรมเสริมความรู้ 12) งานการใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อการเรียนการสอน 13) งานจัดทำบันทึกการใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ทางวิชาการ สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน แบบกรอกคะแนนประเมินผลประจำปี และ 14) งานหลักฐานแสดงผลการเรียน เพื่อย้ายสถานศึกษาหรือได้รับการยกเว้นหรือพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา หลักฐานแสดงผลการเรียนเมื่อจบหลักสูตร

ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน กล่าวโดยสรุปได้ว่า งานนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งหรือส่วนย่อยของการนิเทศการศึกษา คือ การนิเทศศึกษามีขอบเขตกว้างขวาง ไม่มีข้อจำกัดแน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ อย่างไรก็ตาม การนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องของงานและพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยทั่วไป เป็นกระบวนการ ซึ่งปฏิบัติและกระทำเกี่ยวเนื่องทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนส่วนการนิเทศการสอนเป็นกระบวนการสำหรับปรับปรุงงานและพันธกิจในชั้นเรียนและกิจกรรมซึ่งดำเนินในโรงเรียน กระบวนการนี้เป็นกระบวนการซึ่งกระทำหรือทำงานโดยตรงกับครูผู้สอน

4) ขอบเขตของการนิเทศการสอน

การนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอนต่างมีขอบเขตงานที่สำคัญ 3 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (Instruction Development) และการพัฒนาบุคลากร (Staff Development) หรือพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) ทั้ง 3 เรื่องนี้มีรายละเอียดดังนี้ โอลิวา และพอลาส (Oliva and Pawlas, 2001, P.560 อ้างอิงใน สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์, หน้า 31 และ วิชา เล่าเรียนดี, 2553, หน้า 278)

1. การพัฒนาหลักสูตร

ผู้นิเทศต้องมีความรู้ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร เพราะต้องชี้แนะ ช่วยเหลือครูในการวางแผนจัดทำหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตร

2. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ผู้นิเทศต้องชี้แนะ ช่วยเหลือครูในการออกแบบการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อีกด้วย

3. การพัฒนาบุคลากรหรือพัฒนาวิชาชีพ

ผู้ให้การนิเทศต้องช่วยพัฒนาครูให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง โดยการพัฒนาตามความต้องการของครู เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ช่วยส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกัน รวมถึงการช่วยเหลือครูในการประเมินการสอนด้วย

5) เทคนิคการนิเทศการสอน

การนิเทศการสอนพัฒนาจากการตรวจเยี่ยมและบอกกล่าว เป็นการส่งเสริมสนับสนุนและให้บริการเพื่อให้โรงเรียนมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550) การนิเทศการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการสอนให้ได้ผลดีจึงต้องมีเทคนิค วิธีการและกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวผู้ให้การนิเทศจำเป็นจะต้องหาวิธีการที่จะดำเนินการนิเทศการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคนิคการนิเทศการสอนที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้นิเทศปฏิบัติงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับปัญหา สภาพการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น

การนิเทศการสอนในโรงเรียนมีทั้งการนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียนและการนิเทศจากภายนอก ซึ่งล้วนแล้วแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวม ในปัจจุบันครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้สูง มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ การนิเทศการสอนจึงควรมุ่งที่จะให้ครูสามารถวิเคราะห์และพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองรวมทั้งสามารถช่วยตนเองในการหาแหล่งความรู้ต่าง ๆ โดยไม่ต้องรอคำแนะนำ จากภายนอกเทคนิคในการนิเทศการสอนมีอยู่มาก ผู้นิเทศควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย บุคคล เวลา และโอกาส ตลอดจนสภาพของโรงเรียนและท้องถิ่น เทคนิคที่เลือกใช้ควรปรับเปลี่ยนได้ตาม

สภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป และการนิเทศควรทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ได้กำหนดไว้

การนิเทศการสอนแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ การนิเทศรายบุคคล และการนิเทศเป็นกลุ่ม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550) การนิเทศการสอนทั้งสองประเภทมีเทคนิคย่อย ๆ ดังที่จะกล่าวต่อไป เทคนิคบางอย่างอาจนำไปใช้ได้ทั้งการนิเทศเป็นรายบุคคลและการนิเทศเป็นกลุ่ม

การนิเทศรายบุคคล

การนิเทศรายบุคคลเป็นวิธีการที่ผู้นิเทศและครูจะมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ความเข้าใจซึ่งกันและกันเพียงพอที่จะหาวิธีแก้ปัญหาหรือปรับปรุงการสอนได้อย่างตรงจุด ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับครู เช่นมนุษยสัมพันธ์ การสร้างความเป็นกันเอง การสร้างความไว้วางใจ การสนทนา และการใช้คำถาม การทำให้ครูยอมรับข้อเสนอแนะของผู้นิเทศ ตลอดจนการดึงความสามารถในตัวของคุณครูมาใช้ให้เต็มที่

การนิเทศรายบุคคลมีเทคนิคที่สำคัญดังนี้

1. การเยี่ยมชั้นเรียนและการสังเกตการสอน เป็นเทคนิคที่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างตรงจุดมากที่สุด อย่างไรก็ตามในการใช้เทคนิคนี้ ผู้นิเทศต้องทำให้ครูมีความเข้าใจตรงกัน ทำให้ครูยอมรับผู้นิเทศ และทำให้ใจที่เปิดกว้างที่จะพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง ในการเยี่ยมชั้นเรียนและการสังเกตการสอน ผู้นิเทศจะต้องมีเครื่องมือที่เป็นระบบซึ่งจะช่วยให้ครูได้แนวทางที่ชัดเจนในการปรับปรุงการเรียนการสอน

2. การสาธิตการสอน การสาธิตการสอนควรใช้ในกรณีที่ต้องการเน้นวิธีสอนและทักษะเฉพาะทาง หรือได้รับการร้องขอจากครู ผู้นิเทศจะต้องเตรียมตัวล่วงหน้ามาเป็นอย่างดี และมีการสนทนาซักถามหลังการสาธิตการสอนอาจใช้กับการนิเทศเป็นกลุ่มด้วยก็ได้

3. การให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาเป็นวิธีการที่ผู้นิเทศและครูจะได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการหาแนวทาง แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนของคุณครูเป็นรายบุคคล ผู้นิเทศควรใช้วิธีการนี้กับครูใหม่เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการสอนรวมทั้งกับครูเก่าที่ต้องการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตน

4. การให้ผู้สอนประเมินตนเอง การให้ผู้สอนประเมินตนเองเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอน มี

ใจเปิดกว้างที่จะยอมรับการประเมินจากผู้อื่นและยอมรับวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากเทคนิค 4 ประการที่กล่าวมาแล้วผู้นิเทศควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาความสามารถทางวิชาการของตนเอง เช่น แนะนำให้อ่านหนังสือวิชาการเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ สัมมนา หรือฝึกอบรมรวมทั้งให้ครูใช้ความสามารถในการสอนของตนเองให้เป็นประโยชน์โดยเขียนบทความเผยแพร่ผลงานที่ภูมิใจ เช่น เทคนิคการสอนที่ใช้ได้ผล ผลการทดลองในชั้นเรียนซึ่งจะช่วยให้ครูมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

การนิเทศรายบุคคลเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนเพราะผู้สอนแต่ละคนย่อมมีความคิดที่แตกต่างกัน การที่จะนิเทศได้ประสบผลสำเร็จ ผู้นิเทศจะต้องคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) เตรียมแผนงานการนิเทศให้ละเอียด โดยคำนึงถึงปัญหาและความต้องการของครู
- 2) ใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคล
- 3) ตระหนักว่าครูทุกคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ แม้ว่าจะมีความถนัดและความสามารถต่างกัน
- 4) ให้เกียรติครูในฐานะผู้ร่วมงาน มิใช่ในฐานะผู้จะรับการนิเทศ
- 5) บันทึกและรายงานผลให้ครูทราบความก้าวหน้าในการสอนและเพื่อให้ครูตระหนักถึงความตั้งใจจริงของผู้นิเทศ

การนิเทศเป็นกลุ่ม

การนิเทศเป็นกลุ่มเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนเพื่อร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาการสอน โดยโรงเรียนริเริ่มจัดทำกันเอง หรือกลุ่มโรงเรียนสนับสนุนให้ทำ หรือผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์จากหน่วยงานต้นสังกัดมาร่วมจัดทำและให้บริการ การนิเทศเป็นกลุ่มมีเทคนิคที่ควรใช้ดังนี้

1. การประชุม การอบรม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหารและผู้นิเทศควรกำหนดเวลาให้ครูได้มีโอกาสประชุมเพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาวางแผนงาน ติดตามงาน ประเมินผลและหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เช่น เล่าเรื่องเกี่ยวกับ การดูงาน การฝึกอบรม หรือผลการศึกษาค้นคว้า การวิจัยและการทดลองในชั้นเรียน ฯลฯ การประชุมเพื่อปรึกษาหารือและสนทนากันทางวิชาการจะช่วยให้ครูมีความตื่นตัวในการปฏิบัติงาน และเห็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

การอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องจัดให้ครูได้ฟื้นฟูและเพิ่มพูน ความรู้รวมทั้งได้ปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อจัดทำผลงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในงานที่ทำอยู่ได้ ความก้าวหน้าทางวิชาการในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว การรับการอบรม และเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจะช่วยให้คุณจะสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและมีความกระตือรือร้นในการทำงานซึ่งจะเป็นผลดีต่อนักเรียน

2. การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ครูควรได้รับการส่งเสริมให้ทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุงการเรียนการสอนและทดลองวิธีการที่คิดว่าน่าจะช่วยแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการสอนเฉพาะจุดได้ ในระยะหลังครูมีความตื่นตัวที่จะทำการวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น ผู้นิเทศจึงควรหาวิธีช่วยเหลือให้คุณสามารถทำงานวิจัยที่เกิดจากความสนใจและความต้องการของตัวเอง

3. การให้บริการทางวิชาการ การนิเทศเป็นกลุ่มใช้วิธีการให้บริการทาง วิชาการ ค่อนข้างมากกว่าที่ครูจะพัฒนาการสอนได้ด้วยตนเองตามเจตนารมณ์ของการนิเทศการสอนในระยะหลังนั้นครูจำเป็นต้องมีข้อมูลเพียงพอที่จะตัดสินใจบริการทางวิชาการทั้งภายในโรงเรียนและจากภายนอกโรงเรียนที่ควรจัดให้แก่ครู ได้แก่ การให้ข้อมูล การทำเอกสารเผยแพร่ การจัดศูนย์วิชาการ การศึกษาดูงาน ตลอดจนการร่วมในการนำหลักสูตรไปใช้

การนิเทศเป็นกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนจำนวนมากต้องมีการประสานงานที่ดี ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่มและตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) หาวิธีการให้ผู้ร่วมงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงานและมีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันในการทำงานให้เป็นผลสำเร็จ
- 2) วางแผนการปฏิบัติงานให้เป็นระบบ มีการมอบหมายงาน ติดตามงาน และประเมินผลงานที่ชัดเจน
- 3) จัดบรรยากาศของการทำงานให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่รู้สึกรู้ว่ามีความกดดันเพื่อให้มีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นและสร้างสรรค์งานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนได้

จากการศึกษาเทคนิคการนิเทศการสอนทั้งการนิเทศรายบุคคลและเป็นกลุ่มจะเห็นได้ว่าการนิเทศการสอนในระยะหลังใช้วิธีการที่เป็นระบบ การที่จะใช้เทคนิคการนิเทศต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะต้องมีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เลือกใช้วิธีที่เหมาะสม และมีเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

6) กิจกรรมการนิเทศ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนและการปฏิบัติงานของครูซึ่งจะช่วยให้การนิเทศบรรลุเป้าหมาย กิจกรรมการนิเทศมีหลายแบบ ผู้นิเทศจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศและสามารถเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับผู้รับการนิเทศเพราะกิจกรรมแต่ละชนิดให้ประโยชน์ต่อผู้รับการนิเทศมากน้อยแตกต่างกัน

แฮริส (Harris, 1985, P.71-86 อ้างอิงใน รัชรา เล่าเรียนดี, 2553, หน้า 14-16) ได้เสนอกิจกรรมการนิเทศ 23 กิจกรรมแต่ละกิจกรรมส่งผลต่อระดับประสพการณ์ของผู้รับการนิเทศแตกต่างกัน ดังตารางนี้

ตาราง 1 แสดงกิจกรรมการนิเทศที่ส่งผลต่อระดับประสพการณ์ของผู้รับการนิเทศ

กิจกรรม	ระดับประสพการณ์ที่ได้รับ
1. การบรรยาย (Lecturing)	ระดับต่ำ
2. การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ (Visualized Lecturing)	ระดับต่ำ
3. การบรรยายเป็นกลุ่ม (Panel Presenting)	ระดับต่ำ
4. การให้ดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (Viewing film or television)	ระดับต่ำ
5. การฟังคำบรรยายจากเทปวิทยุและเครื่องบันทึกเสียง (Listening to tape, radio recordings)	ระดับต่ำ
6. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ (Exhibiting materials and equipment)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างต่ำ
7. การสังเกตในชั้นเรียน (Observing in classroom)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างต่ำ
8. การสาธิต (Demonstrating)	ระดับปานกลาง
9. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interviewing)	ระดับปานกลาง
10. การสัมภาษณ์เฉพาะเรื่อง (Focused interviewing)	ระดับปานกลาง
11. การสัมภาษณ์แบบไม่ชี้นำ (Non-directive interview)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
12. การอภิปราย (Discussing)	ระดับปานกลาง
13. การอ่าน (Reading)	ระดับปานกลาง
14. การวิเคราะห์ข้อมูลและการคิดคำนวณ (Analyzing and calculating)	ระดับปานกลาง

ตาราง 1 (ต่อ) แสดงกิจกรรมการนิเทศที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์ของผู้รับการนิเทศ

กิจกรรม	ระดับประสบการณ์ที่ได้รับ
15. การระดมสมอง (Brainstorming)	ระดับปานกลาง
16. การบันทึกวีดิโอและการถ่ายภาพ (Videotaping and Photographing)	ระดับปานกลาง
17. การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (Instrumenting and testing)	ระดับปานกลาง
18. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz session)	ระดับปานกลาง
19. การจัดทำทัศนศึกษา (Field trip)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
20. การเยี่ยมเยียน (Intervisiting)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
21. การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
22. การเขียน (Role playing)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง
23. การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Guided practice)	ระดับปานกลาง-ค่อนข้างสูง

ที่มา : Ben M. Harris. (1985). *Supervisory Behaviors in Education*. 3rd ed. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall. อ้างอิงใน วัชรภา เล่าเรียนดี. (2553). **นิเทศการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แต่ละกิจกรรมการนิเทศตามตารางจะมีจุดเด่นและจุดด้อยและลักษณะการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นก่อนที่จะเลือกกิจกรรมใดไปใช้ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกอย่างน้อย 3 ประการคือ 1) จุดประสงค์ของการนิเทศ 2) ขนาดกลุ่มของผู้รับการนิเทศ และ3) ประสบการณ์หรือประโยชน์โดยตรงที่ผู้รับการนิเทศจะได้รับนอกจากนี้ผู้นิเทศควรเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับกับสภาพและปัญหาของโรงเรียนด้วย

1.2 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1) ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐานของการศึกษาพิเศษ

(1) ปรัชญาการศึกษาพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวถึงปรัชญาการศึกษาพิเศษไว้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสិทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กปกติเมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่เด็กปกติแล้ว รัฐก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยเช่นกันและการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสิทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับปกติแล้ว ก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการศึกษาที่จัดให้สำหรับ เด็กที่มีความสามารถของเด็กเหล่านี้จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา (ผดุง อารยะวิญญู, 2542 : 9)

เบญจมา ชลธารินทร์ (2538, หน้า 53) ได้เสนอปรัชญาและสรุปแนวคิดเบื้องต้นที่จะทำให้การศึกษาพิเศษบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย ไว้ดังนี้

- 1) เด็กพิเศษทุกคนที่สามารถเรียนหนังสือหรือฝึกตนเองให้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น
- 2) สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการ
- 3) ความพิการของเด็กบางคน ไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไป ในหลายกรณี การศึกษาพิเศษอาจจะเป็นเพียงบริการทางการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น
- 4) บุคลากรจะต้องเป็นที่มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการฝึกงานตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานของตนเอง
- 5) ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษ ในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิเศษ เพื่อให้เด็กมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Positive Self-Image) และยอมรับตามสภาพความเป็นจริงของตน
- 6) การจัดการศึกษาพิเศษควรใช้วิธีสอนแบบส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล (Individualized instruction) หมายความว่า สอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของเด็กแต่ละคน
- 7) การศึกษาพิเศษควรจัดตั้งแต่อนุบาลโดยมีจุดประสงค์ ในการป้องกันลดปัญหาความพิการ ทำให้เด็กมีสัจจการแห่งตน (Self-Realization)
- 8) การศึกษาพิเศษต้องรวมวิชา พลศึกษา นันทนาการ และสุนทรียศาสตร์ เพื่อเตรียมเด็กพิเศษให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์

9) อาชีพศึกษา และการอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาจัดการศึกษาแก่เด็ก พิเศษ

10) ในการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนปกตินั้น จะถือเป็นแนวปฏิบัติเมื่อไม่มี ปัญหาหรือไม่มีอุปสรรคอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ

เด็กพิการเป็นเด็กกลุ่มพิเศษที่ต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เพราะเด็กพิการไม่ สามารถจะรับประโยชน์สูงสุดจากโรงเรียนทางการศึกษาเมื่อมีนโยบายการศึกษาพิเศษที่ดีซึ่งเป็น แนวทาง ให้มีการจัดการที่เหมาะสมรวมทั้งการจัดบริการด้านอื่น ๆ ที่เด็กแต่ละคนมีความ จำเป็นต้องได้รับ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีนโยบายการศึกษาพิเศษเฉพาะ นอกเหนือไปจากนโยบาย ตามแผนการศึกษาชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ด้านการศึกษาพิเศษซึ่ง จะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูง และเจ้าหน้าที่ทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงต้องมีการ กำหนดขอบข่ายนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาปกติและสอดคล้องกับแนวโน้มของการ ศึกษาพิเศษด้วย (เบญจฯ ชลธารันนท์, 2538, หน้า 5)

ประเทศที่มีการตื่นตัวในเรื่องความเสมอภาค จะเป็นสังคมที่ระแวดระวังเกี่ยวกับ เรื่องสิทธิเสรีภาพ เป็นอย่างมาก และปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาสังคม ประชาธิปไตย เมื่อแนวคิด เรื่องความเสมอภาคมีความสำคัญยิ่งแล้วแนวความคิดเรื่องการให้เด็ก ทุกคนได้เข้าสู่สถานศึกษาที่จัดไว้ โดยไม่แบ่งแยกเลือกปฏิบัติ จึงนับได้ว่าเป็นแนวคิดหรือแนว ททางการปฏิบัติที่สำคัญยิ่งเช่นกัน เพราะการศึกษาปกติในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียวสามารถ ตอบสนองต่อเป้าหมายของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยเฉพาะคนพิการได้และเป้าหมายหลักของ การศึกษาทั่วไปในระบบโรงเรียนปกติไม่สามารถให้บริการได้ (ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ, 2542, หน้า 24-25)

ในระดับนานาชาติและในระดับประเทศ ทุกประเทศได้ให้ความสำคัญซึ่งจำกัด ความซึ่งกำหนดกลุ่ม เป้าหมายของเด็กด้อยโอกาสในบริบทของการศึกษา คือ เด็กที่ต้องการ การศึกษาพิเศษกว่าเด็กปกติทั่วไปและแต่ละประเทศจะมีความชัดเจนในประเด็นของกลุ่มเด็ก พิการ ซึ่งปรากฏในกฎหมายและนโยบายหลักของ ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล และออสเตรเลีย (ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ, 2542, หน้า 111)

(มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2552) คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของ สังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบ อาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้ เช่นเดียวกับคนทั่วไปการส่งเสริมพัฒนาคนพิการให้เต็มศักยภาพ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ตั้งแต่การค้นพบความพิการ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษ การพัฒนาทักษะสังคมการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention Services) ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ ให้การศึกษอาบรมให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

ในปัจจุบันนี้ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะจัดการศึกษาให้กับคนพิการในลักษณะการเรียนร่วม (Integrated Education or Mainstreaming) และการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ แต่ก็ถือว่าประเทศไทยนั้นได้พยายามจัดการศึกษาให้เด็กโดยสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลือทางการศึกษา

การเรียนร่วม หมายถึง การจัดเตรียมความพร้อมให้กับเด็กพิการจนถึงระดับหนึ่งแล้วส่งเด็กพิการไปเรียนร่วมในระบบโรงเรียนปกติโดยอาจจัดได้หลายรูปแบบและมีลักษณะการจัดที่แตกต่างกันซึ่งสามารถเลื่อนไหลได้ตามความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละบุคคล

การศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ หมายถึง การศึกษาที่จัดในโรงเรียนการศึกษาพิเศษให้กับเด็กพิการแต่ละประเภทความพิการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคสอง กำหนดให้ "การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสนั้นย่อมหมายถึงคนพิการทุกประเภทมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยรัฐต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้

หลักการที่สำคัญ คือ หลักความเสมอภาคที่บุคคลผู้พิการพึงมี พึงได้รับซึ่งสิทธิและประโยชน์จากสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการนั้นยืนยันหลักการให้บูรณาการเด็กพิการเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กด้านต่าง ๆ สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ปัจจัยเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของการบรรลุถึงสังคมแห่งความเท่าเทียม ต้องเริ่มจากการปฏิบัติที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพราะจะเป็นผลให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในสังคม

ในส่วนของการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่องนั้น ความต้องการพิเศษของ เด็กพิการ นำไปสู่ความจำเป็นหรือหน้าที่ของรัฐที่จะจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวย ให้สามารถเข้ารับบริการการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติ จึงเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน แต่เนื่องจากสภาพและระดับความบกพร่อง อาจทำให้จำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเป็นทางเลือกอื่น (ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ, 2542, หน้า 112-113)

สิทธิที่เด็กพิเศษทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ และศักยภาพของเด็กพิเศษ โดยไม่เน้นการตอกย้ำความพิการของเขาแต่ในเวลาเดียวกันการศึกษาพิเศษจะต้องปรับเปลี่ยนความต้องการ และความจำเป็นของเด็กด้วย ซึ่งหมายความว่า นักการศึกษาจะต้องไม่มองข้ามความพิการของเด็กเหล่านั้น หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษข้างต้น ได้แก่

1) การจัดบริการพิเศษต้องกระทำอย่างฉับพลันทันทีที่ค้นพบความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษ

2) ความพิการบางประเภทถือว่าเป็นเพียงอาการ มากกว่าที่จะเป็นความผิดปกติทางกายภาพ และอาจปรากฏอยู่เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

3) เด็กพิเศษคนใดคนหนึ่งอาจต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ ที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของชีวิต

4) การบริการสำหรับเด็กต้องครอบคลุมตั้งแต่เด็กวัยก่อนเรียนจนถึงมัธยมศึกษา

5) การจัดการศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุด ตามความเหมาะสม ย่อมเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนเด็กพิเศษได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย การจัดการศึกษาดังกล่าว จะต้องประสานความสามารถของครูและครูการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ

ปรัชญาการจัดการเรียนรวมเกี่ยวข้องกับทักษะการสอน การช่วยเหลือและการร่วมมือกัน ระหว่างทีมของครูซึ่งสอนเด็กทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและครูการศึกษาพิเศษ ดังนั้น การเรียนการสอนจึงหมายถึงการที่เด็กทั้งหมดได้เรียนรวมกันในชั้นเรียนปกติทุก ๆ วัน ซึ่งเด็ก ๆ จะมีความแตกต่างกันและมีหลายกลุ่ม เช่น เด็กที่มีทักษะในการทำงาน เป็นต้น โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของการเรียนรวม คือ เด็กทุกคนต้องเริ่มต้นที่ชั้นเรียนปกติ ซึ่งเมื่อพบความต้องการส่วนบุคคลที่เป็น ความจำเป็น ก็ต้องลดข้อจำกัดออกจากสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด

2) การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไทย

(1) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ผ่านมา

การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยที่ผ่านมามีวิวัฒนาการและความเป็นมาตามลำดับ ดังนี้

พ.ศ.2478 การตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ ปรากฏยกเว้นให้เด็ก พิการไม่ต้อง เข้าเรียน

พ.ศ.2482 นางสาวเจนีวีฟ คอลฟิลด์ (พ.ศ. 2431 - 2515) สตรีตาบอดชาวอเมริกันเริ่มก่อตั้ง โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพมหานคร พร้อมกับได้มีคณะบุคคลร่วมจัดตั้ง มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

พ.ศ.2494 กระทรวงศึกษาธิการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เรียนช้า ตาบอด หูหนวก ร่างกายพิการ และเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยทดลองเปิดโครงการ และโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ โดยกรมสามัญศึกษาจัดตั้งหน่วยทดลองสอนเยาวชนหูหนวก 1 ห้อง เรียนในโรงเรียนเทศบาล 17 วัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพฯ

พ.ศ.2495 มีการจัดตั้งมูลนิธิเศรษฐเสถียร ขึ้นเพื่อร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ เปิดเป็นโรงเรียนสอนคนหูหนวกในปีต่อมา และเปลี่ยนชื่อมูลนิธิเดิมเป็น มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวก แทน โดยใช้ที่ดินพร้อมอาคารตึกของคุณหญิงโต๊ะ นรนิติบัญญัติ บริจาคเป็นสถานที่เรียน ปัจจุบันโรงเรียนได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนเศรษฐเสถียร และในปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้โปรดเกล้าฯทรงรับมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ มูลนิธิจึงมีชื่อใหม่เป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกในพระบรมราชินูปถัมภ์

พ.ศ.2499 นักเรียนพิการตาบอดได้เข้าเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก โดยความช่วยเหลือของมูลนิธิคนตาบอดแห่งประเทศไทย

พ.ศ.2500 กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการทดลองนำเด็กเรียนช้าเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก 7 แห่ง คือ โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนวัดพญาไยง โรงเรียนวัดหนัง โรงเรียนวัดนิมมานรดี โรงเรียนสามเสนนอก และโรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม

พ.ศ.2504-2508 มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการฯ ร่วมกับกองการศึกษาพิเศษ จัดตั้งโรงเรียนสอนเด็กพิเศษ ขึ้น โดยมีบุคลากรฝ่ายบริหารและทำการสอนจากกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งต่อมากกระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

งบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานชื่อให้ว่า โรงเรียนศรีสังวาลย์ ในปี พ.ศ. 2508

พ.ศ.2504 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นอีกแห่งหนึ่งในเขตทุ่งมหาเมฆ

พ.ศ.2505 – 2509 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิทยากร จากมูลนิธิอเมริกันเพื่อคนตาบอดโพ้นทะเล (American Foundation Overseas for the Blind)

พ.ศ.2505-2507 มีการจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ ขึ้นใน พ.ศ. 2505 และชั้นเรียนพิเศษในโรงพยาบาลปัญญาอ่อน เมื่อ พ.ศ. 2506 เพื่อสอนเด็กปัญญาอ่อน อายุระหว่าง 7-15 ปี โดยจัดตามระดับความสามารถเป็น 3 กลุ่ม คือ ระดับเรียนได้ ระดับฝึกได้ และระดับปัญญาอ่อนรุนแรง

พ.ศ.2507 กรมสามัญศึกษาขยายการเปิดชั้นเรียนร่วม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินประเภทหูตึงขึ้นในโรงเรียนพญาไทซึ่งเป็นชั้นเรียนพิเศษคู่ขนานกับชั้นประถมศึกษาปกติมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและฝึกแก้ไขการพูดให้นักเรียน

พ.ศ. 2512 - 2516 กรมการฝึกหัดครูอนุมัติการจัดตั้ง ศูนย์ทดลองสอนเด็กหูพิการชั้นเด็กเล็ก ขึ้นในวิทยาลัยครูสวนดุสิต พร้อมทั้งเปิดสอนวิชาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญา เป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2513

พ.ศ.2531 กรมการฝึกหัดครูได้มอบให้สถาบันราชภัฏสวนดุสิตจัดให้มีการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิเศษ และครอบครัวโดยมีจุดมุ่งหมายให้คำแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กพิการซึ่งมีอายุระหว่าง 0 -7 ปี เพื่อให้ได้พัฒนาการไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกับเด็กปกติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาได้ขยายโครงการสอนเด็กนักเรียนช้าและเด็กหูตึงเรียนร่วมในระดับประถมศึกษาออกไปอีกหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนวัดหนัง โรงเรียนประถมบางแค โรงเรียนประถมนนทบุรี โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2520 - 2531 มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนในพระบรมราชินูปถัมภ์ ประกาศจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กและบุคคลปัญญาอ่อน

ในปี พ.ศ. 2531 มูลนิธิฯ ได้เริ่มโครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพแบบโรงงานใน อารักษ์ พร้อมทั้งฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่บุคคลปัญญาอ่อนวัยผู้ใหญ่ และ ได้รับพระราชทาน ชื่อว่าศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาคารตั้งอยู่ที่ซอยพระมหากาญจนาภิเษกจังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. 2523 - 2530 กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา ได้ขยายการจัดการ ศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยรับโอนโรงเรียนกวิละอนุกุลจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ.2523)เดิมชื่อโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์กวิละวิทยาลัยสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการ ศึกษาเอกชนขึ้นกับค่ายกวิละและจัดตั้งโรงเรียนอุบลปัญญาอนุกุลจังหวัดอุบลราชธานี(พ.ศ.2530)

พ.ศ.2529 สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินงานจัดการ เรียนร่วมภายใต้ชื่อ โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วม กับเด็ก ปกติ โดยมอบให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดำเนินงานทดลองจัดการเรียนร่วม สำหรับเด็กพิการ 2 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา

ในปี พ.ศ.2542 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายปีการศึกษาเพื่อคน พิการขึ้นโดยมีคำขวัญว่า "คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน" รวมทั้งได้มีการจัดระบบ โครงสร้างการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ เพื่อขยายโอกาสให้กับคนพิการทุกกลุ่ม ทุกประเภท และ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1) การจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษา เพื่อ คนพิการซึ่งได้แก่คณะกรรมการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
- 2) การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารจัดการการศึกษา เพื่อคนพิการ
- 3) การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา จำนวน 13 เขต ทำหน้าที่นำ นโยบายไปสู่การปฏิบัติและการดูแลงานวิชาการศึกษาพิเศษ
- 4) การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือใน ระยะแรกเริ่ม(EI)แก่เด็กพิการและครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการรวมทั้งการ ดำเนินการคัดแยกฟื้นฟูและส่งต่อคนพิการไปยังสถานศึกษา
- 5) การจัดให้มีการเรียนร่วมในทุกสังกัด และทุกระดับการศึกษาทั้งใน สถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน
- 6) การจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ
- 7) การจัดการศึกษานอกระบบ

- 8) การจัดการศึกษาโดยองค์กรเอกชนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 9) การจัดการสนับสนุนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย
- 10) การสนับสนุนให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและ
ความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา

(2) แนวโน้มทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวถึงแนวโน้มทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ดังต่อไปนี้

- 1) เมื่อก่อนการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดในโรงเรียนพิเศษที่จัดตั้งขึ้นสำหรับเด็กพิการแต่ละประเภท แต่ในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มที่จะจัดการศึกษาในลักษณะของการเรียนร่วม โดยจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ หากความพิการเป็นอุปสรรค ไม่สามารถเรียนร่วมในลักษณะดังกล่าวได้ก็ควรจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษ
- 2) เมื่อก่อนการจัดการศึกษาเมื่อเด็กอายุได้ 6 – 7 ปี แม้แต่การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็เช่นเดียวกันแต่มีแนวโน้มว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับบริการทางการศึกษาเมื่ออายุยังน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือในทันทีที่ค้นพบสภาพความบกพร่องของเด็ก การเริ่มให้การศึกษามือเด็กอายุ 6 - 7 ขวบเข้าไป
- 3) เมื่อก่อนนักการศึกษามีความเชื่อว่า การเรียนร่วมนั้นสามารถจัดได้เฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องไม่มากนักเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนักการศึกษาเชื่อว่า เด็กพิการไม่ว่าจะมีความพิการมากหรือน้อยเพียงใด หรือแม้แต่เด็กพิการในขั้นรุนแรงที่สุดก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ โดยจัดเป็นห้องพิเศษในโรงเรียนปกติ
- 4) เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถและความพร้อม แตกต่างกันมาก การจัดการศึกษาจึงควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก เนื่องจากเด็กเรียนได้ไม่เท่ากัน การจัดการศึกษาควรจัดเป็นรายบุคคล เด็กแต่ละคนควรมีแผนการศึกษาเฉพาะของตนเอง ไม่ควรใช้หลักสูตรเดียวกับเด็กปกติ หากมีความจำเป็นเพราะเด็กบางคนอาจเรียนได้มากกว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่นเด็กปัญญาเลิศ บางคนอาจเรียนได้น้อยกว่าเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น เด็กปัญญาอ่อน หลักสูตรจึงควรยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองความสามารถเฉพาะตัวของนักเรียน
- 5) ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการให้การศึกษแก่บุตรของตน

6) เมื่อก่อนการศึกษาพิเศษหมายถึง การศึกษาสำหรับเด็กพิการเท่านั้น แต่แนว
แนวโน้มในขณะนี้การศึกษาพิเศษครอบคลุมไปถึงการศึกษาสำหรับเด็กแ่่ง เด็กฉลาด หรือเรียก
ทางการศึกษาว่า เด็กปัญญาเลิศ อีกด้วย เพราะเด็กเหล่านี้มีความเฉลียวฉลาดมาก การเรียนที่จัด
ให้สำหรับเด็กปกติทั่วไปไม่อาจตอบสนองความต้องการและความสนใจของเขาได้อย่างเต็มที่
ดังนั้นเด็กเหล่านี้ควรได้รับการศึกษาพิเศษมีเนื้อหาเข้มข้นและใช้วิธีการสอนที่แตกต่างไปจากเด็ก
ปกติ

7) เมื่อก่อนเชื่อกันว่า สภาพปัญญาอ่อนสามารถรักษาได้ด้วยทางยาแต่หลังจาก
พยายามกันมากกว่า 2 ทศวรรษ วงการแพทย์ก็พบว่าไม่สามารถจะรักษาเยียวยาให้เด็กปัญญาอ่อน
กลายเป็นเด็กปกติได้ แต่การศึกษาสามารถช่วยให้เด็กปัญญาอ่อนช่วยเหลือตัวเองได้ เรียนรู้ได้ และ
สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ การให้การศึกษาแก่เด็กปัญญาอ่อน จึงเป็นสิ่งสำคัญ

8) เด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์และพฤติกรรม ในประเทศไทยปัจจุบันมักเรียน
ร่วมปะปนอยู่กับเด็กปกติ เด็กเหล่านี้มักมีปัญหาในการปรับตัวไม่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ และ
ส่วนมากประสบความล้มเหลวในการเรียน บางรายต้องออกจากโรงเรียนก่อนเรียนจบการศึกษา
ตามกำหนด บางคนกลายเป็นอาชญากร ก่อความวุ่นวายในสังคม แนวโน้มของการศึกษา
พิเศษก็คือนักการศึกษาถือว่า เด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่ง เด็กเหล่านี้
ควรได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ โดยเฉพาะในด้านปรับตัว เมื่อเด็ก
สามารถปรับตัวได้แล้ว จึงส่งกลับไปเรียนในชั้นปกติตามเดิม ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเด็กให้ประสบ
ความสำเร็จในการเรียน และเป็นการป้องกันมิให้เด็กกลายเป็นยุวอาชญากรอีกด้วย

9) การจัดบริการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ไม่ควรมีบุคลากรไป
ด้านการสอนเท่านั้น ควรมีบริการทางการแพทย์ควบคู่กันเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อมุ่งขจัดความ
บกพร่องของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เต็มตามความสามารถของตน บริการที่จำเป็นอาจได้แก่การ
แก้ไขการพูด กายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด จิตบำบัด และการช่วยเหลือที่จำเป็นอื่น ๆ

10) การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรเริ่มโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะ
ทำได้ การศึกษาในระดับปฐมวัย หรือก่อนระดับอนุบาล (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 18-19)

(3) หลักการและวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งถือว่าการจัดการ
ศึกษาอีกประเภทหนึ่ง ซึ่ง วารี ธีระจิตร ได้ให้ข้อคิดเห็นและหลักในการดำเนินงานดังต่อไปนี้ (วารี
ธีระจิตร, 2537, หน้า 10-11)

1) ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา หากเด็กพิการมาสามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการศึกษาให้สนองความต้องการของเด็กพิการเหล่านั้น

2) เด็กพิการควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด และการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด ในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความบกพร่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมให้เด็กพร้อมที่จะเรียนต่อไป และให้มีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด

3) ควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับเด็กปกติอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรให้เด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เว้นแต่เด็กจะมีสภาพความพิการ หรือความบกพร่องขั้นรุนแรงจนไม่อาจเรียนร่วมได้ อย่างไรก็ตามควรให้เขาได้สัมผัสกับสังคมของคนปกติ

4) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียหายเปรียบของเด็กแต่ละประเภท โดยใช้แนวการศึกษาของเด็กปกติ

5) การศึกษาพิเศษ และการฟื้นฟูบำบัดทุกด้านสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรจัดเป็นโปรแกรมรายบุคคล บางอย่างอาจจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็กเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องคล้ายคลึงกัน และมีระดับความสามารถใกล้เคียงกัน

6) การจัดโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กพิการควรเน้นให้เด็กได้มีโอกาสประสบความสำเร็จ เพื่อให้มีความมั่นใจว่า แม้ตนจะมีความบกพร่องก็ยังสามารถเท่าทันหรือดีกว่าคนปกติ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น มีสัจการแห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8) การศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการ ควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน และควรเน้นเรื่องอาชีพด้วย

หลักการที่สำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ คือ หลักความเสมอภาคที่บุคคลผู้พิการพึงมี พึงได้รับซึ่งสิทธิและประโยชน์จากสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการนั้นยืนยันหลักการ บูรณาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กด้านต่างๆ นอกจากสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา บัจฉัยเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของการบรรลุถึงสังคมแห่งความเท่าเทียมต้องเริ่มจากการปฏิบัติที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพราะจะเป็นผลให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในสังคม

เบญญา ชลธารินทร์ (2543) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมว่า เป็นการให้การศึกษสำหรับทุกคน โดยรับเข้ามาเรียนร่วมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และจัดให้มีบริการพิเศษ ตามความต้องการของแต่ละบุคคลโดยมีหลักว่าเด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียน ไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเรียนร่วมกันโดยโรงเรียนและครูจะต้องเป็นผู้ปรับสภาพแวดล้อมหลักสูตร การประเมินผล วัตถุประสงค์เพื่อให้ครู และโรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองต่อความต้องการของนักเรียนแต่ละคนได้การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบเดียวกัน โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียน ในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ กิ่งแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่ เป็นต้น รวมทั้งจัดให้มีบุคลากรสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้เรียนรวมในสถานศึกษาเดียวกัน (เบญญา ชลธารินทร์, 2543)

นอกจากนี้ ตามปฏิญญาองค์การทางการศึกษาและวัฒนธรรม (UNESCO, 2001) ว่าด้านสิทธิของเด็กทุกคนที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่สนองความต้องการที่แตกต่างกัน โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for All) ดังนั้นการจัดการเรียนรวมจึงสอนหลักการ ดังนี้

- 1) ให้เกิดความยุติธรรมในสังคม (social justice)
- 2) เน้นความสามารถของเด็ก และความเท่าเทียมกันในสังคมตามสภาวะปกติ (normalization) ไม่แยกจากชุมชนและในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งในโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการเด็กจะถูกจำกัดในวงแคบอยู่เฉพาะในกลุ่มของผู้ปกครองด้วยกัน แต่ในโรงเรียนทั่วไป ครู นักเรียน และชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย (Alper and Ryndak, 1999 อ้างถึงในเบญญา ชลธารินทร์, 2543)

(4) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1) ระบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ในปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายปีการศึกษาเพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษขึ้น เด็กทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน รวมทั้งมีการจัดระบบโครงสร้างการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อขยายโอกาสให้กับเด็กทุกกลุ่ม ทุกประเภท และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอสรุปได้ดังนี้

- 1) การจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติ ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้แก่ คณะกรรมการจัดการศึกษาเพื่อเด็กพิเศษ

- 2) การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารจัดการ การศึกษาเพื่อ เด็กพิเศษ
- 3) การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำเขตการศึกษา จำนวน 13 แห่งทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และดูแลงานวิชาการการศึกษาพิเศษ
- 4) การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการ ช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ และครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ รวมทั้งการ ดำเนินการคัดแยก ผู้พิการสมรรถภาพ และส่งต่อคนพิการไปยังสถานศึกษา
- 5) การจัดให้มีการเรียนร่วมในทุกสังกัด และทุกระดับการศึกษาทั้งใน สถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน
- 6) การจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ
- 7) การจัดการศึกษานอกระบบ
- 8) การจัดการศึกษาโดยองค์กรเอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 9) การจัดการสนับสนุนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย
- 10) การสนับสนุนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

2) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่ง พอสรุปรูปแบบสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

- 1) การเรียนร่วม
- 2) โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ
- 3) การจัดในครอบครัว
- 4) การจัดโดยชุมชน
- 5) การจัดในสถานพยาบาล
- 6) การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ
- 7) การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ฉันทนา จันทร์บรรจง (2541) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมว่า เป็นการ จัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ โดยเปิดโอกาส ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กทั่วไป โดยมีครูทั่วไปและครู การศึกษาพิเศษร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน (Collaboration) และการจัดการเรียนร่วม อาจ

กระทำได้หลายลักษณะวิธีการจัดการเรียนร่วมได้มีการปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ซึ่งจัดรูปแบบการจัดการเรียนร่วมสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบดังนี้ (ฉันทนา จันทร์บรรจง, 2541, หน้า 7-8)

รูปแบบที่ 1 เรียนร่วมในชั้นปกติโดยให้อุปกรณ์การสอนและเครื่องมือช่วยการศึกษาพิเศษ

รูปแบบที่ 2 เรียนร่วมในชั้นปกติ ให้อุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกกับบริการแนะแนวแก่ครูประจำชั้น

รูปแบบที่ 3 เรียนร่วมในชั้นปกติ และจัดครูเดินสอนหรือครูการศึกษาพิเศษไปสอนซ่อมเสริม

รูปแบบที่ 4 เรียนร่วมในชั้นปกติ และจัดห้องเสริมวิชาการ(resource room)

รูปแบบที่ 5 เรียนวิชาการในชั้นปกติ และเรียนวิชาอื่น ๆ หรือฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นเฉพาะบางเวลาในห้องพิเศษ

รูปแบบที่ 6 เรียนในห้องพิเศษแบบเต็มเวลา(self-contained) ในโรงเรียนปกติ โดยไม่ได้รับการสอนด้านวิชาการจากชั้นเรียนปกติ

รูปแบบที่ 7 เรียนในโรงเรียนพิเศษแบบไป – กลับ

รูปแบบที่ 8 เรียนในโรงเรียนพิเศษแบบอยู่ประจำ

รูปแบบที่ 9 เรียนในสถานพยาบาลหรือสถานพักฟื้น โดยจัดครูเดินสอนหรือครูการศึกษาพิเศษไปสอน

รูปแบบที่ 10 เรียนในบ้านหรือสถานรับเลี้ยงเด็กพิการ โดยส่งนักการศึกษาพิเศษไปให้คำแนะนำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การจัดรูปแบบของ พัชณี สืบประสงค์(อ้างอิงใน เบญจา ชลธารินทร์, 2543) สามารถจำแนกรูปแบบได้ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 ชั้นเรียนปกติเต็มวัน

เด็กจะเรียนในชั้นเรียนเต็มวัน และอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้นโดยไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในการเรียนตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

รูปแบบที่ 2 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการปรึกษาหารือ

เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติ เต็มเวลาและอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ซึ่งจะได้รับคำแนะนำจากครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยา เช่น แนะนำชี้แจง ให้ครูที่

สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติ ต่อเด็กบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดสภาพแวดล้อมให้ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอน

เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาและอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่จะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากครูเดินสอนตามตารางที่กำหนดหรือเมื่อมีความจำเป็น ครูเดินสอนจะเดินทางไปให้บริการตามโรงเรียนต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการให้บริการช่วยเหลือแก่ครูทั้งด้านการสอนและหรือการปรับพฤติกรรม

รูปแบบที่ 4 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม

เด็กจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มวันและอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่ได้รับการสอนเสริมจากครูการศึกษาพิเศษที่ประจำอยู่ห้องสอนเสริมบางเวลาหรือบางวิชา วันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก การสอนเด็กอาจกระทำ เป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็กก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติหรือ เนื้อหาที่เด็กมีปัญหา เช่นทักษะการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility : O&M) สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น หรือภาษามือสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น ในห้องสอนเสริมจะต้องมีเอกสาร หนังสือ และ อุปกรณ์ต่างๆที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูบริการสอนเสริม นอกจาก สอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแล้วยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

รูปแบบที่ 5 ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ

เด็กจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษ คือ กลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ และเข้าเรียนร่วม ในชั้นเรียนปกติในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษา พลศึกษา และศิลปะ เป็นต้น

รูปแบบที่ 6 ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้ เป็นกลุ่มเดียวกัน และเป็นกลุ่มขนาดเด็กปกติ เด็กจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาและเรียนกับ ครูประจำชั้นทุกวิชา แต่จะเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไปเช่นกิจกรรม เข้าแถวเคารพธงชาติ การ

รับประทานอาหาร การไปทัศนศึกษา ซึ่งการจัดการเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

3) ความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

การส่งเสริมพัฒนาคนพิการได้เต็มศักยภาพ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การค้นพบความพิการ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ

การจัดการการศึกษาเพื่อคนพิการ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็ม ศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention Services) ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ ให้การศึกษาอบรมให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีมี อาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนา และพัฒนาประเทศ

4) ความจำเป็นที่ต้องจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

คนเราทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือบุคคลปกติ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาความเสมอภาคทางโอกาส การมีส่วนร่วมในชุมชน คนพิการเป็นบุคคลกลุ่มใหญ่ที่ยังถูกกีดรองหรือเพิกเฉยในสิทธิต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นอยู่เป็นอันมาก

เกรเบรียล มิสตรัล ผู้ได้รับรางวัลโนเบลจากประเทศชิลี ได้กล่าวไว้ว่าหลายสิ่งหลายอย่างที่เราต้องการเราอาจจะรอได้ แต่เด็กๆ รอไม่ได้ รับการพัฒนา สำหรับพวกเขาเราไม่สามารถพูดว่า "เอาไว้วันพรุ่งนี้ " แต่มันต้องเป็น "วันนี้"

การมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์และมีคุณภาพของคนพิการ (Federico Mayor, Director General, UNESCO) เหตุผล คือ "ความพิการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับทุกคน เพราะว่าคนความพิการอาจจะเกิดกับใครก็ได้ไม่ว่าคน ๆ นั้น จะมีประวัติความเป็นมาอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นพลเมืองของประเทศใด ความพิการอาจเกิดขึ้นได้ทุกเวลา..." ปัจจุบันความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของคนพิการได้มีการเปลี่ยนแปลงจากเรื่องของบุญกุศล เป็นเรื่องของบุญกุศล เป็นเรื่องของการพัฒนาสังคม จากที่เราเห็นว่าคนพิการต้องเป็นภาระ ของผู้อื่น เปลี่ยนเป็นการเพิ่มสมรรถภาพให้แก่คนพิการ จากมุมมองทางด้านมนุษยธรรมมาเป็นสิทธิของบุคคล...

"การหาวิธีการหลีกเลี่ยงหรือลดจำนวนคนพิการลงให้มากที่สุด เป็นเรื่องของความสำนึกในการรับผิดชอบที่เราทุกคนจะต้องช่วยกัน รวมทั้งควบคุมและหาความสมดุลเกี่ยวกับปัญหาสังคมนี้ให้ได้..."

"ยังมีเด็กพิการอีกเป็นจำนวนมากที่ยังถูกแบ่งแยกจากเป็นจากโรงเรียนจากครอบครัว และจากชุมชน จึงใช้วิธีการ การศึกษาสำหรับปวงชน (Education for All) ซึ่งรวมทั้งเด็กพิการด้วย มันเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ที่จะช่วยเหลือมนุษยชาติทั้งหลายเพื่อให้พัฒนาหลายเพื่อให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีส่วนช่วยเหลือ สังคม และเหนือ สิ่งอื่นใดเพื่อให้ทุกคนได้รับการสนับสนุนเพิ่มพูนความสามารถด้วยความแตกต่าง แต่ไม่ได้ลดคุณค่า ของเขาเหล่านั้น"

ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกหลายประเทศได้ออกกฎหมาย และกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะรับประกันสิทธิของเด็กและเยาวชน ทุกคน แต่มันก็เป็นเรื่องที่น่าเศร้าที่ยังมีพิการอีกเป็นจำนวนมาก ในประเทศที่กำลังพัฒนาที่ถูกตัดสิทธิในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละวันจะมีเด็กพิการที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

โรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กพิการเพียงรูปแบบเดียว ไม่สามารถ สนองตอบนโยบายการศึกษาสำหรับปวงชนในปี ค.ศ. 2000 นี้หรืออีก 100 ปี ข้างหน้าอย่างแน่นอนอนความพิการที่ปรากฏอยู่ 60% เป็นความพิการที่สามารถป้องกัน หรือรักษาได้ ถ้าเรายังไม่มี มาตรการที่ดีกว่านี้ จำนวนของคนพิการก็คงเพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งในแต่ละปี มาตรการที่ดี เช่น

- 1) การป้องกันสาเหตุของความพิการเป็นเรื่องสำคัญมาก วิธีการป้องกันนี้ทำได้โดยการให้การศึกษแก่ชุมชนเพื่อลดจำนวนความพิการที่จะเกิดเพิ่มขึ้น
- 2) ทัศนคติความคิดเรื่อง สิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการทุกรูปแบบ รวมทั้งการให้คนพิการได้เข้าถึงความรู้ทุกประเภทในชุมชนและอาคารทุกแห่ง
- 3) โครงการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่ให้บริการต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - การให้การแนะแนว คำปรึกษาและการสนับสนุนพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กพิการก่อนวัยเรียน โดยเน้นการให้บริการเหล่านี้ที่บ้านเด็ก หรือที่ศูนย์บริการเด็กเล็กหรือศูนย์บริการทารกในหมู่บ้าน
 - ให้บริการส่งต่อเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือการช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ตามความจำเป็น เป็นรายบุคคล
 - ภารกิจข้างหน้า... ที่ท้าทาย คือ การประกันสิทธิของเด็กพิการ อาจทำได้โดยการ ยอมรับ ถึง สาเหตุของคนพิการต่างๆ

- พยายามรณรงค์ให้เกิด การเปลี่ยนแปลง และการยอมรับ ของ คนที่ยังไม่ยอมรับเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องความพิการ
- พยายามให้ ครอบครัว บุคคลต่างๆ ที่มีความพิการ และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องของความพิการที่จะทำ
- ให้โอกาสทางการศึกษาเด็กพิการ เพื่อให้ได้พัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างสมบูรณ์ในครอบครัว และชุมชนของคนพิการเอง
- การรับประกันทางการเมืองในการที่จะให้การสนับสนุนใน การที่จะผลักดันให้มีการจัดการศึกษาสำหรับปวงชน ซึ่งหมายถึงการรวมเอาคนพิการไว้ใน การศึกษานี้ด้วย

ความต้องการจำเป็นด้านการศึกษาของเด็กพิการนั้น จำเป็นจะต้องได้รับความ สนใจเป็นกรณี พิเศษ รัฐควรมีขั้นตอนในการดำเนินการที่ให้คนพิการทุกประเภท มีโอกาสได้รับ การศึกษาที่เท่าเทียมกันเสมือนเป็นหนึ่งในที่สำคัญของระบบการศึกษาทั้งหมด (มะลิวัลย์ ธรรมแสง, แปลและเรียบเรียง ,ปฏิญญาสากลเรื่องการศึกษาสำหรับปวงชน : เอกสารจากยูเนสโก)

5) หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การพัฒนาคนพิการ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และทำ ประโยชน์ให้กับสังคม ประเทศชาติได้เต็มศักยภาพนั้น ต้องพิจารณาถึงความแตกต่างของคนพิการ แต่ละวัย แต่ละประเภทความพิการ และแต่ละบุคคล โดยจะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 4 ด้าน แบบองค์ รวม คือ

- 1) การบำบัดฟื้นฟูด้านการแพทย์
- 2) ด้านการศึกษา
- 3) ด้านอาชีพ
- 4) ด้านสวัสดิการและสังคม

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาแบบองค์รวมดังกล่าว จึงมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้ง ภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะต้องบริการจัดการในลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์ กัน

6) การจำแนกความพิการเพื่อจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่อง ย่อมแตกต่างกันไปตามความพิการหรือความบกพร่องของแต่ละประเภท จึงจำเป็นต้องมีการจำแนกความพิการหรือความบกพร่องให้ชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นและศักยภาพของคนพิการ ให้บังเกิดในการพัฒนาอย่างแท้จริง กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทความพิการไว้ 9 ประเภท ดังนี้

- 1) บุคคลที่บกพร่องทางการมองเห็น
- 2) บุคคลที่บกพร่องทางการได้ยิน
- 3) บุคคลที่บกพร่องที่บกพร่องทางการได้ยิน
- 4) บุคคลที่บกพร่องทางกายหรือสุขภาพ
- 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 6) บุคคลที่บกพร่องทางการพูดและภาษา
- 7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
- 8) บุคคลออทิสติก
- 9.) บุคคลพิการซ้ำซ้อน

(5) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่บกพร่องทางการมองเห็น

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้ให้คำจำกัดความของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาหรือการมองเห็น หมายถึง เด็กตาบอดหรือเด็กตาบอดบางส่วน

- เด็กตาบอด หมายถึง เด็กที่มีสายตาเหลืออยู่น้อยมาก หรือไม่มีเลย แม้จะได้รับการแก้ไขแล้วก็ตาม จึงไม่สามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้เป็นผู้ที่มีสายตาหลังแก้ไข 20/200

- เด็กตาบอดบางส่วน หมายถึง เด็กที่มีสายตาบกพร่องแต่ภายหลังจากการแก้ไขแล้วสามารถมองเห็นได้บ้าง จึงสามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้บ้าง เป็นผู้ที่มีสายตาภายหลังการแก้ไขอยู่ระหว่าง 20/70 และ 20/200

1) หลักสูตรการเรียนการสอน

หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา ควรเป็นไปในลักษณะเดียวกับหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตามี

ทักษะใกล้เคียง หรือเท่าเทียมกับเด็กปกติเมื่อเขาสำเร็จการศึกษา อย่างไรก็ตามวิธีสอนตลอดจนอุปกรณ์การสอนบางอย่างอาจแตกต่างไปจากเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กแต่ละช่วงวัย

2) แนวการจัดการเรียนการสอน

1. เรียนร่วมเต็มเวลาในชั้นเรียนปกติ และได้รับการช่วยเหลือจากครูซึ่งเป็นครูการศึกษาพิเศษทางด้านการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาโดยเฉพาะ
2. เรียนในชั้นเรียนพิเศษ ซึ่งเป็นห้องเสริมวิชาการ มีครูประจำชั้นเด็กไปเรียนร่วมกับเด็กปกติบางเวลา แต่เวลาส่วนใหญ่อยู่ห้องเสริมวิชาการ ที่จัดขึ้นสำหรับเด็กประเภทนี้โดยเฉพาะ
3. จัดบริการสอนตามบ้าน ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดส่งครูไปสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลที่บ้านของเด็ก
4. เรียนในชั้นพิเศษเต็มเวลา เป็นชั้นพิเศษที่อยู่ในโรงเรียนปกติ หรือเป็นชั้นพิเศษใน
5. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการประเภทอื่น ๆ การจะจัดการเรียนร่วมประเภทใดนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของนักเรียนและความพร้อมของครูและโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้กับเด็กประเภทนี้ (ผดุง อารยะวิญญู , 2542, หน้า 75-80)

2) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินว่า หมายถึงเด็กที่สูญเสียการได้ยินซึ่งอาจจะเป็นเด็กหูตึงหรือเด็กหูหนวกก็ได้ ดังนี้

- เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป วัดด้วยเสียง บริสุทธิ์ ณ ความถี่ 100 , 1000 และ 2000 เฮอรัซท์ ในหูข้างดีกว่าเด็กไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์เต็มประสิทธิภาพในการฟัง อาจเป็นผู้ที่สูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือเป็นการสูญเสียการได้ยินภายหลังก็ตาม
- เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ระหว่าง 26-89 เดซิเบล ในหูข้างดีกว่า วัดโดยใช้เสียงบริสุทธิ์ความถี่ 500, 1000 และ 2000 เฮอรัซท์ เป็นเด็กที่สูญเสียการได้ยินขั้นรุนแรง

1) ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

- การพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาทางการพูด เด็กอาจพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการสูญเสียการได้ยินของเด็ก เด็กที่สูญเสียการได้ยินเล็กน้อยอาจพูดได้ เด็กที่สูญเสียการได้ยินในระดับปานกลางสามารถพูดได้ แต่อาจไม่ชัด ส่วนเด็กที่สูญเสียการได้ยินมากหรือหูหนวก อาจพูดไม่ได้เลยหากได้รับการสอนพูดตั้งแต่วัยเด็ก นอกจากนี้ การพูดขึ้นอยู่กับอายุของเด็ก เมื่อสูญเสียการได้ยินอีกด้วย หากเด็กสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิด เด็กจะมีปัญหาในการพูดอย่างมาก แต่ถ้าเด็กสูญเสียการได้ยินหลังจากที่เด็กพูดได้แล้ว ปัญหาในการพูดเด็ก นอกจากจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการสูญเสียการได้ยินแล้ว ยังขึ้นอยู่กับอายุของเด็กเมื่อเด็กสูญเสียการได้ยินอีกด้วย

- ภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา เป็นต้น ปัญหาทางภาษาของเด็กคล้ายคลึงกับปัญหาในการพูด นั่นคือ เด็กที่สูญเสียการได้ยินมากเท่าใดยิ่งมีปัญหามิทางภาษามากขึ้นเท่านั้น

-ความสามารถทางสติปัญญา ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจคิดว่าเด็กประเภทนี้เป็นเด็กที่มีสติปัญญาแต่ ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ท่านอาจคิดว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีสติปัญญาต่ำ เพราะว่าท่านไม่อาจสื่อสารกับเขาได้ หากท่านสามารถสื่อสารกับเขาได้เป็นอย่างดีแล้ว ท่านอาจเห็นว่าเป็นคนฉลาดก็ได้ ความจริงแล้วระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากรายงานการวิจัยเป็นจำนวนมาก พบว่า มีการกระจายคล้ายเด็กปกติ บางคนอาจโง่ บางคนอาจฉลาด บางคนฉลาดถึงขั้นเป็นอัจฉริยะก็มี จึงอาจสรุปได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่ใช่เด็กโง่ทุกคน

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันเหมาะที่จะนำมาใช้กับเด็กปกติมากกว่า วิธีการบางอย่างจึงไม่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาทางภาษา และมีทักษะทางภาษาจำกัด จึงเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบ เพราะผู้ที่จะทำข้อสอบได้ดีนั้นต้องมีความรู้ทางภาษาเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำกว่าเด็กปกติ

- การปรับตัว เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจมีปัญหาในการปรับตัวสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการสื่อสารกับผู้อื่น หากเด็กสามารถสื่อสารได้ดี ปัญหาทางอารมณ์อาจลดลงทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ แต่ถ้าเด็กไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดีเด็กอาจเกิดความซับซ้อนใจ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องปรับตัวมากกว่าเด็กปกติบางคนเสียอีก เด็กที่มีความฉลาดอาจปรับตัวได้ดี ส่วนเด็กที่ไม่ฉลาดอาจมีปัญหาในการปรับตัวได้

2 หลักสูตรและการเรียนการสอน

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรครอบคลุมไปถึงการฝึกฟัง การฝึกสายตา การฝึกทักษะทางการพูด การฝึกทักษะทางภาษา การฝึกทักษะดังกล่าวควรกระทำเป็นขั้นตอนตามลำดับความยากง่ายส่วนเนื้อหาวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ควรครอบคลุมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติแต่ควรมีการปรับลักษณะและรูปแบบวิธีการสอนวิธีสอน ให้แตกต่างออกไปหรือเพิ่มเติมจากที่มีใช้วิธีสำหรับเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการพิเศษของเด็กประเภทนี้ ส่วนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กหูตึง ควรมีลักษณะแตกต่างไปจากการศึกษาของเด็กหูหนวก ควรมุ่งเตรียมเด็กมีความพร้อมเพื่อการเรียนร่วม หรือเด็กที่เรียนร่วมอยู่แล้ว ก็ควรได้รับการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนร่วม

สิ่งหนึ่งที่ขาดเสียมิได้ที่จะต้องกำหนดไว้ในหลักสูตร คือการฝึกอาชีพควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ มีการฝึกอาชีพเบื้องต้น อาจเป็นวิชาบังคับหรือเปิดเป็นวิชาเลือกให้เด็กเรียนก็ได้ หรืออาจมีทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกก็ได้ทั้งสองอย่าง (ผดุง อารยะวิญญู ,2542, หน้า 21-25)

3) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้ ว่าหมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาอยู่ระหว่าง 50-70 วัดโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานมีสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติในวัยเดียวกัน และมีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสมกับวัย อาจให้นิยามเด็กเหล่านี้ในเชิงปฏิบัติการทางการศึกษาว่า หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มากนัก มีพัฒนาการล่าช้า ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เมื่อวัดสติปัญญาแล้วได้ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และผลการประเมินพฤติกรรมปรับตัวต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ

1) หลักสูตรและการเรียนการสอน

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรครอบคลุมเนื้อหา

4 หมวด คือ

หมวดที่ 1 ความพร้อมและเนื้อหาวิชาที่จำเป็น

หมวดที่ 2 การสื่อสาร (การติดต่อกับผู้อื่น) ภาษา และพัฒนาการทางความคิด
ความจำ

หมวดที่ 3 ทักษะในทางสังคม การดำรงชีพ นันทนาการ และการพัฒนา
บุคลิกภาพ

หมวดที่ 4 พื้นฐานทางด้านการงานและอาชีพ

เนื้อหาที่กำหนดไว้นี้เป็นขอบข่ายกว้าง ๆ เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญามีความต้องการแตกต่างกัน และชุมชนแต่ละแห่งสามารถสนองความต้องการของเด็ก
ได้ในลักษณะที่แตกต่างไป การสอนเด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้อาจสอนเป็นรายบุคคลหรือ
สอนเป็นรายกลุ่มก็ได้ การสอนควรยึดระดับความสามารถของเด็กเป็นหลัก การจัดการเรียนการ
สอนขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ
เพราะทางโรงเรียนควรรับผิดชอบในการเตรียมตัวเด็กเพื่อประกอบอาชีพด้วย

2) การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กับเด็กปกติ

การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กับเด็กปกติจะประสบ
ความสำเร็จเพียงใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของโครงการจัดการเรียนร่วมแล้วหา
ทางแก้ไข
2. การเตรียมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีความพร้อม
ก่อนส่งไปเรียนร่วมในชั้นปกติ
3. การพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีทักษะทาง
สังคม เพื่อให้เด็กสามารถสร้างสัมพันธ์กับเด็กปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมที่จะให้เด็กที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาและเด็กปกติสามารถเรียนร่วมกันได้ โดยที่เด็กปัญญาอ่อนมีโอกาสประสบผลสำเร็จ
ในกิจกรรมการเรียน
5. การศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญาและหาทางแก้ไข

6. การประเมินความสำเร็จในการเรียนร่วม และหาทางแก้ไข
ปัญหาที่เกิดขึ้น(ผดุง อารยะวิญญู , 2542, หน้า 39 – 47)

4. หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่บกพร่องทางกายหรือสุขภาพ

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้ให้คำจำกัดความของเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายว่า หมายถึง เด็กที่มีลำตัว แขน หรือ ขา ผิดปกติ ทำให้ไม่สามารถเรียนในสภาพแวดล้อมเดียวกับเด็กปกติได้ จึงจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมให้ใหม่ การคัดเลือกจะต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์มาก่อน แล้วโรงเรียนจึงดำเนินการทดสอบเพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น และนอกจากนี้ควรได้รับการตรวจทางการแพทย์อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเพื่อให้ทราบความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพความบกพร่อง (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 88-89)

ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ หมายถึง เด็กที่มีปัญหาทางสุขภาพอันเกิดจากการเจ็บป่วยเรื้อรัง ทำให้เด็กไม่ได้รับการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับที่จัดให้กับเด็กปกติหรือการเจ็บป่วยเป็นโรคบางชนิดที่ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ติดต่อกัน เช่น โรคหัวใจ วัณโรค ปอด โรคไขข้อ โรคไต โรคเฮโมฟีเลีย (เลือดไหลไม่หยุด) โรคลมชัก พิษจากสารตะกั่ว โรคมะเร็งในเม็ดโลหิต โรคเบาหวาน เป็นต้น(ผดุง อารยะวิญญู , 2542, หน้า 92-93)

1) หลักสูตรและการเรียนการสอน

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย บางส่วนเป็นหลักสูตรเดียวกับที่ใช้กับเด็กปกติได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการยืดหยุ่น หลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับเด็กประเภทนี้เท่านั้น

ระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้มี 3 ระดับ คือ ระดับก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

- **ระดับก่อนวัยเรียน** หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายในระดับนี้ควรเน้นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการสื่อสาร (การสื่อความหมาย) การเคลื่อนไหวมีความหมายรวมไปถึงการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ (แขน ขา) และกล้ามเนื้อเล็ก (นิ้วมือ) จุดมุ่งหมายสำคัญของการเตรียมความพร้อมในระดับนี้คือ ให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากนัก

- **ระดับประถมศึกษา** หลักสูตรในระดับประถมศึกษาอาจเป็นหลักสูตรที่ใช้สำหรับเด็กปกติ แต่ความแตกต่างที่สำคัญในระดับประถมศึกษาคือ หลักสูตรที่ใช้สำหรับเด็กปกติ แต่ความแตกต่างที่สำคัญในระดับประถมศึกษาคือ หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความ

บกพร่องทาง ร่างกาย ควรเน้นทักษะทางสังคม ทั้งนี้เพราะว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ยังขาดทักษะในการติดต่อผูกมิตรกับเด็กปกติ อาจเป็นเพราะว่าเด็กหลายคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากความพิการของตน ดังนั้นหลักสูตรในระดับนี้ ควรเน้นทักษะในทางสังคมเพิ่มเติมไปในหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ

- **ระดับมัธยมศึกษา** หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายควรมีลักษณะที่ไม่แตกต่างไปจากเด็กปกติมากนัก เพราะเด็กประเภทนี้ส่วนมากต้องการได้รับการรับรองว่ามีความสามารถด้านการเรียนเท่าเทียมกับเด็กปกติ จุดเน้นของหลักสูตรในระดับนี้อยู่ที่หมวดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้เมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว ทักษะที่นักเรียนจำเป็นต้องมีอาจได้แก่ การใช้บริการสาธารณะ การดูแลรักษาบ้านเรือนของตนเอง การดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง การดูแลรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือในการบำบัด การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการหางานทำ เป็นต้น

2) แนวทางการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ให้เด็กเรียนร่วมเต็มเวลากับเด็กปกติ แต่ได้รับคำแนะนำและการช่วยเหลือเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ด้วยวิธีการดังนี้

1. ให้เรียนในห้องพิเศษสำหรับเด็กประเภทนี้โดยเฉพาะ และห้องพิเศษนี้ อยู่ในโรงเรียนปกติ

2. ให้เรียนในห้องพิเศษ ในศูนย์การศึกษาพิเศษหรือโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่หลายประเภท

เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายต้องการความช่วยเหลือมากในด้านการเคลื่อนไหว ดังนั้นจึงควรจัดให้มีผู้ช่วยครูการศึกษาพิเศษอย่างน้อย ห้องละ 1 คน (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 93-96)

5) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Learning Disability สำนักงานการศึกษาของสหรัฐ (U.S. Office of Education : อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 115) ได้ให้นิยามของคำว่าความบกพร่องทางการเรียนรู้ว่า หมายถึง ความผิดปกติของกระบวนการทางจิตวิทยา (Psychological process) อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษา การพูด หรือการเขียน ทำให้บุคคลดังกล่าวด้อยความสามารถในการคิด

การพูด การฟัง การอ่าน การเขียน หรือการคำนวณทางคณิตศาสตร์ มีความหมายรวมไปถึง ความบกพร่องทางการรับรู้ การได้รับบาดเจ็บทางสมอง ความบกพร่องในการฟังและพูด (Aphasia) ความบกพร่องทางการอ่าน (Dyslexia) แต่ไม่รวมถึง เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้อันเนื่องมาจาก ความบกพร่องทางสายตา ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางร่างกาย ความบกพร่องทางสติปัญญา การด้อยโอกาสทางการวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จากนิยามดังกล่าวทำให้เราเข้าใจชัดเจนว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ปัญหาส่วนใหญ่เกิดมาจากการรับรู้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร แต่ไม่ได้เกิดจากความบกพร่องทางร่างกาย ดังนั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย บกพร่องทางการได้ยิน สูญเสียสายตา แต่มีปัญหาด้านการเรียนรู้เช่นเดียวกันจึงไม่จัดอยู่ในกลุ่มเด็ก LD

1. การคัดแยกเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

การคัดแยก (Identification) เป็นขั้นตอนหนึ่งในการจัดการศึกษาพิเศษ จุดมุ่งหมายหลักคือเพื่อจัดประเภทเด็กเพื่อเข้ารับบริการทางการศึกษาพิเศษ เด็กที่ได้รับการตัดสินใจแล้วว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้จะได้รับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องตามความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาต่าง ๆ ของเด็กลดน้อยลงและสามารถเรียนหนังสือได้ในที่สุด การคัดแยกเด็กอาจทำได้ 2 วิธีใหญ่ ๆ คือการคัดแยกแบบไม่เป็นทางการ

การให้ความช่วยเหลือ ส่วนมากเป็นการซ่อมเสริมหรือแก้ไขทักษะของเด็กที่ยังไม่ดี ให้มีทักษะดีขึ้น ให้เด็กมีทักษะตามที่กำหนดไว้ มีการช่วยเหลือทางพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้เด็กปรับตัวได้ดีขึ้น รวมทั้งการให้การศึกษ แก่ผู้ปกครองเพื่อให้เข้าใจเด็กและปฏิบัติตัวต่อเด็กให้ถูกต้องเหมาะสม

6) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่บกพร่องทางการพูดและภาษา

ลักษณะบางอย่างของเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาที่พอสังเกตได้ มีดังนี้(http://www.edurmu.org/cai/_thummanoon/elearning/content/lesson2/201.html)

1. เมื่ออยู่ในวัยทารกมักเงียบบิดหรือมารดา ร้องไห้เบาๆและอ่อนแรง
2. ไม่อ้อแอ้ภายใน 10 เดือน
3. ไม่พูดภายใน 2 ขวบ
4. หลัง 3 ขวบแล้วภาษาพูดของเด็กก็ยังไม่ฟังเข้าใจยาก

5. ออกเสียงตัวสะกดไม่ได้

6. หลัง 5 ขวบ เด็กยังคงใช้ภาษาที่เป็นประโยคไม่สมบูรณ์ในระดับ

ประถมศึกษา

7. มีปัญหาในการสื่อความหมาย พูดตะกุกตะกัก

8. ใช้ท่าทางในการสื่อความหมาย

เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องในการออกเสียงพูด เนื่องจากอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงพูดบกพร่องหรือผิดปกติ เช่น ปากแหว่งและเพดานโหว่การหายใจไม่ปกติ รวมทั้งเด็กที่พูดไม่ชัด และติดอ่างเด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา หมายถึง เด็กที่มีปัญหาในการเข้าใจภาษาและการแสดงออกทางภาษา เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน และสัญลักษณ์อื่นๆ การสอนเด็กเหล่านี้ควรทำหน้าที่สอนตามปกติ และควรทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยนักแก้ไขการพูด คือ ช่วยตรวจประเมินความบกพร่องทางการพูดของเด็กช่วยแก้ไขความบกพร่องเบื้องต้น และช่วยป้องกันความบกพร่องเช่นครูฟังการพูดของเด็กในโอกาสต่าง ๆ กัน แล้วบอกว่าเด็กมีปัญหาอะไร ครูช่วยเป็นแม่แบบการพูดและการใช้ภาษาที่ถูกต้อง และสนับสนุนให้เด็กใช้ทักษะการติดต่อสารที่เหมาะสมตามโอกาสต่าง ๆ โดยครูใช้กิจกรรมที่สนับสนุน การให้รางวัล และการเป็นผู้ฟังที่ดีเพื่อส่งเสริมการฟังและการพูดของเด็ก (<http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK16/chapter10/t16-10-m2.htm>)

7) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์

สำนักงานการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ไว้ดังนี้ (Reynolds and Birch, 1977 : อ้างอิงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 100) ว่า เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ หมายถึง เด็กที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ไม่สามารถเรียนหนังสือได้เหมือนเช่นเด็กปกติโดยทั่วไป และการที่เด็กไม่สามารถเรียนหนังสือได้นั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากองค์ประกอบทางสติปัญญา การรับรู้และสุขภาพ
2. ไม่สามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันหรือครูได้
3. มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กปกติอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน
4. มีความคับข้องใจ และมีความเก็บกดอารมณ์

5. แสดงอาการทางร่างกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย หรือมีความหวาดหวั่นเมื่อมีปัญหาส่วนตัว หรือปัญหาทางด้านการเรียน เด็กอาจมีลักษณะเพียงข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อก็ได้ และปัญหาจะต้องเกิดขึ้นและมีมาเป็นเวลานานแล้ว

1) ลักษณะของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์

การศึกษาพฤติกรรมของเด็ก อาจกระทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความสนใจและจุดมุ่งหมายของผู้ศึกษา จากการศึกษาผลงานวิจัยของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาจำนวนมาก อาจจำแนกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาออกได้ 2 ประเภท คือ พฤติกรรมที่เกิดจากความขัดแย้งภายในตัวเด็กเอง และพฤติกรรมที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก การก้าวร้าวและก่อกวน การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ และการปรับตัวที่ไม่ถูกต้อง เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ส่วนความวิตกกังวล การมีปมด้อย การหนีสังคม และความผิดปกติทางการเรียน มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งภายในตัวเด็กเอง ดังนี้

1.1 การก้าวร้าว – ก่อกวน มักแสดงออกในทางก้าวร้าว

ก่อกวนความสงบสุขของผู้อื่น อาจรวมไปถึงความโหดร้าย ทารุณสัตว์ การชกต่อย ทำร้ายร่างกายตนเองและผู้อื่น ขู่ คุกคาม หวิดร้อง กระทบเท้า ไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ฝ่าฝืนคำสั่งของครูหรือพ่อ แม่ เด็กที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้มักมีความขัดแย้งกับคนใกล้เคียงพฤติกรรมอาจรุนแรงขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข

1.2 การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ หมายถึงการไม่อยู่นิ่ง

เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา โดยปราศจากจุดหมาย และไม่ได้รับอนุญาตจากครู เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมมีพฤติกรรมในลักษณะนี้ นอกจากนี้ยังมีความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน ขาดสมาธิในการเรียน หันเหความสนใจไปสู่สิ่งอื่นได้ง่าย เด็กที่มีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกตินี้ อาจมีปัญหาการก้าวร้าวร่วมด้วยก็ได้ การศึกษาโดยโรบิน (Robin, 1980)

1.3 การปรับตัวทางสังคม เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม มี

การปรับตัวทางสังคมไม่ถูกต้อง ซึ่ง หมายถึง การฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมเช่น แก๊งอันธพาล การทำลายสาธารณะสมบัติ การลักขโมย การหนีโรงเรียน การต่อสู้ของนักเรียนระหว่างโรงเรียนที่เป็นคู่อริ การประทุษร้ายทางเพศ เป็นพฤติกรรมในลักษณะนี้มักเกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่

1.4 ความวิตกกังวลและปมด้อย เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม อาจไม่กล้าพูดกล้าแสดงออกในชั้นเรียน หลีกเลียงสถานการณ์บางอย่าง ร้องไห้บ่อย ๆ มีความวิตกกังวลสูง ความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ เสื่อมลง ความรุนแรงของพฤติกรรมในแต่ละบุคคล อาจแตกต่างกันไป พฤติกรรมที่ค่อนข้างรุนแรงและสม่ำเสมอเท่านั้นจึงจัดเป็นพฤติกรรมของเด็กที่ต้องได้รับการทางการศึกษาพิเศษ

1.5 การหนีสังคม เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนอย่างหนึ่งที่สังเกตได้ จากการที่เด็กไม่พูดไม่คุย ไม่รวมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดขึ้น เด็กประเภทนี้มีลักษณะเป็นคนขี้อาย พูดไม่เก่ง ไม่กล้าพูดต่อหน้าสาธารณชน ในที่ประชุม บางคนเป็นคนเจ้าอารมณ์ เด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่ขาดทักษะที่จำเป็นในการติดต่อกับผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบอยู่คนเดียว ทำอะไรเองคนเดียว เด็กเหล่านี้อาจมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ แต่มักเป็นไปในทางแสดงอาการก้าวร้าวไม่มีวุฒิภาวะ หรือไม่ก็แสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม

1.6 ความผิดปกติในการเรียน สังคมมักกำหนดว่าหน้าที่ที่สำคัญของเด็กคือการเรียน เด็กที่มีผลการเรียนดีมักเป็นที่ชื่นชอบของครู ผู้ปกครอง และเพื่อน เด็กที่เรียนไม่ดีก็อาจจะไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวของเด็ก ดังนั้นเด็กที่เรียนไม่ดีอาจกลายเป็นเด็กที่มีปัญหาได้ การศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมากระบุว่า เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์มักมีผลการเรียนต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการอ่าน การสะกดคำ และคณิตศาสตร์

การจะตัดสินใจว่าเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์นั้น ควรพิจารณาความรุนแรงและความสม่ำเสมอของพฤติกรรมควบคู่กันไปด้วย เด็กอาจมีพฤติกรรมเพียงข้อเดียวหรือหลายข้อตามที่กล่าวมาแล้ว ก็อาจจัดว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมได้ การตัดสินใจควรใช้เกณฑ์เป็นหลักในการพิจารณาควบคู่กันไป(ผดุง อารยะวิญญู, 2542 : 103-105)

2) หลักสูตรการเรียนการสอน

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวถึง หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ ควรมีลักษณะสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเด็กประเภทนี้ จึงมีความจำเป็นในการปรับปรุงหลักสูตรสำหรับนักเรียนประเภทนี้ และควรควรนำกลวิธีการปรับพฤติกรรมมาใช้กับนักเรียนประเภทนี้เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นควรจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียน นักเรียนจะได้รับการกระตุ้น

ให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทีละน้อย และตามลำดับขั้นจะทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ในที่สุด

ดังนั้นหากเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรส่งเด็กเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลาและมีบริการอื่นเพื่อช่วยขจัดความบกพร่อง แต่หากพฤติกรรมมีความรุนแรงมากจนกระทั่งไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ควรจัดให้เรียนในหลักสูตรพิเศษจนกว่าเด็กจะเป็นที่ยอมรับมากขึ้นจึงส่งเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติต่อไป ครูผู้สอนต้องคำนึงอยู่เสมอว่า หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์นั้น เป็นหลักสูตรที่เน้นขจัดความบกพร่องทางพฤติกรรมของเด็ก หลักสูตรดังกล่าวจึงต้องเน้นทักษะทางสังคม เนื่องจากเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ขาดทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็ก(ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 105-113)

8) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติก

นิยามของคำว่า “เด็กออทิสติก” อาจแตกต่างกันขึ้นอยู่กับจุดเน้นของผู้ให้นิยาม สมาคมเด็กออทิสติกสหรัฐอเมริกาให้คำนิยามว่า เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีลักษณะเด่น 5 ประการคือ

1. มีพัฒนาการล่าช้าหรือเป็นไปในลักษณะถดถอย
2. แสดงปฏิกิริยาในลักษณะแปลก ๆ อาจมีปฏิกิริยา โต้ตอบต่อเสียง การแตะสัมผัส ความเจ็บปวดมากหรือน้อยเกินไป หรือไม่แสดงเลย
3. แสดงความสนใจต่อตนเองหรือการกระตุ้นตนเอง โดยไม่ให้ความสนใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว
4. มีปัญหาทางการพูดและภาษา
5. ไม่สามารถแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อผู้คน สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

อีกนิยามหนึ่ง คือ เด็กออทิสติก อาจมีลักษณะแปลกไปจากเด็กปกติ ได้แก่ ไม่แสดงปฏิกิริยาต่อเสียงที่ได้ยิน มีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นต่อต้านการเรียนหนังสือ ไม่กลัวสิ่งที่เป็นอันตราย แสดงพฤติกรรมในลักษณะเดิม ๆ ซ้ำ ๆ กันเด็กออทิสติกมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเด็กปกติที่เห็นได้ชัดคือ มักใช้มือป้องหูที่ฟังเสียงจ้องมองสิ่งของเป็นเวลานาน ไม่มองหน้าผู้ที่พูดด้วย มีปัญหาในการทรงตัว นั่งโยกตัวติดต่อกันเป็นเวลานาน เคลื่อนไหวอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งติดต่อกันเป็นเวลานาน สมาธิสั้น เข้ากับคนไม่ได้ มีท่าทางซึม หงอยเหงา และต้องการความรักจากครู ผู้ปกครอง

1. หลักสูตรการเรียนและการสอน

บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกในประเทศไทยมีค่อนข้างจำกัด และมีจำนวนหนึ่งอยู่กับบ้านเนื่องจากพ่อแม่อาจมีความเชื่อว่าเด็กเรียนหนังสือไม่ได้อีกจำนวนหนึ่งส่งเข้ารับบริการในโรงพยาบาลเนื่องจากบุคลากรยังมีความเชื่อว่าเด็กออทิสติกต้องการการบำบัดรักษาทางการแพทย์อย่างใกล้ชิด ขณะนี้มีผู้ปกครองของเด็กเป็นจำนวนมากแสดงความจำนงที่จะส่งบุตรเข้ารับบริการทางการศึกษาแต่ทางราชการไม่สามารถจัดบริการทางการศึกษาพิเศษให้ได้อย่างทั่วถึง รัฐควรพิจารณาจัดบริการทางการศึกษาพิเศษแก่เด็กประเภทนี้ให้กว้างขวางขึ้น

ในประเทศที่เจริญแล้วเด็กออทิสติกจะไม่ถูกส่งไปโรงเรียนพิเศษเหมือนในอดีตแต่เด็กจะถูกส่งเข้าร่วมในโรงเรียนปกติ หากเด็กมีความบกพร่องเล็กน้อยและปานกลางหากเด็กมีความบกพร่องมากเด็กจะถูกจัดให้เรียนชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติเด็กที่มีความบกพร่องในขั้นรุนแรงมากเท่านั้นจะถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะ

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนประเภทนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ต่อไปนี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติก

1.1) การปรับหลักสูตร

หลักสูตรควรได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็กโดยทฤษฎีแล้วการจัดการเรียนการสอนควรเน้นกระบวนการแก้ปัญหาหรือเพื่อมุ่งบรรเทาปัญหาความบกพร่องของเด็กในด้านต่าง ๆ ดังนั้นหลักสูตรของเด็กออทิสติกจึงควรเน้นแก้ไขสิ่งต่อไปนี้

- ทักษะในการในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- ทักษะในการพูด การใช้ภาษา
- ทักษะในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก
- ทักษะในการปรับตัวเพื่อให้เด็กแสดงปฏิกิริยา

ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

1.2) การดำรงชีวิตในสังคม

หลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติกไม่ควรเน้นทางด้านวิชาการ ควรเน้นทักษะที่ช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ โดยไม่อาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น กิจกรรมทั้งหลายที่คนปกติปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคม ควรทำการสอน เด็กออทิสติกด้วยเนื่อง

จากเราไม่สามารถแยกเด็กเหล่านี้ออกจากสังคมได้เราจึงควรฝึกให้เขาสามารถดำรงชีพกับคนปกติได้

3. การตอบสนองของความต้องการของเด็ก

เด็กออทิสติกมีปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านการแพทย์ สังคม การจดจำ การพูดและภาษา การปรับตัวและด้านพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรเทาปัญหาเหล่านี้จึงควรประกอบด้วยบริการหลาย ๆ ด้านตามที่กล่าวมาแล้วจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย การจัดบริการเด็กออทิสติกจึงจะบรรลุเป้าหมาย

4. การช่วยเหลือเบื้องต้น

ความเชื่อที่สำคัญประการหนึ่งในการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กออทิสติก นอกจากจะอยู่ร่วมกันกับเด็กปกติแล้วการช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นสิ่งจำเป็นนักการศึกษาพิเศษมีความเชื่อว่า ยิ่งเด็กได้รับความช่วยเหลือรวดเร็วเพียงใดเมื่อเด็กมีอายุน้อยเพียงใดโอกาสที่ปัญหาของเด็กจะบรรเทาลงยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

5. การทำงานเป็นทีม

เนื่องจากเด็กออทิสติกมีความต้องการมากมายและหลากหลายจึงยากที่ครูเพียงคนเดียวจะสามารถช่วยเหลือเด็กได้เต็มที่และมีประสิทธิภาพดังนั้น โปรแกรมการช่วยเหลือเด็กออทิสติกจึงประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย เช่น ครูการศึกษาพิเศษ ครูที่สอนเด็กปกติ นักแก้ไขการพูดนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักกิจกรรมบำบัดนักกายภาพบำบัด และบุคลากรทางการแพทย์จำเป็นอื่น ๆ การทำงานเป็นทีมในลักษณะนี้ จำเป็น ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าจึงจะสามารถทำสำเร็จตามเป้าหมายได้

9) หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการซ้ำซ้อน

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้ให้ความหมายของ เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนซึ่งบางที่อาจเรียกว่า เด็กพิการซ้ำซ้อน (Multiple Handicapped Children) ว่าหมายถึง เด็กที่มีสภาพความบกพร่องทางอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย (เช่น เด็กร่างกายพิการ-แขน ขา ลำตัว เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปัญญาอ่อน เป็นต้น) มากกว่า 1 อย่าง ในบุคคลเดียวกัน เช่น เด็กปัญญาอ่อน ที่สูญเสียการได้ยิน เด็กปัญญาอ่อนที่ตาบอด เด็กที่ทั้งหูหนวก และตาบอด เป็นต้น เด็กเหล่านี้อาจไม่ได้รับประโยชน์จากการส่งเข้าเรียนในโครงการสอนเด็กปัญญาอ่อน โครงการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย โครงการสอนเด็กที่มีความ

บกพร่องทางสายตา โครงการใดโครงการหนึ่งโดยเฉพาะ โดยไม่จัดบริการทางการศึกษา และบริการด้านอื่นเพิ่มเติม

เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน ส่วนมากเป็นเด็กที่มีสภาพความพิการในชั้น "รุนแรง" อย่างไรก็ตาม อาจมีเด็กบางคนที่มีสภาพความบกพร่องด้านที่ 2 ไม่รุนแรงนักหรือรุนแรงทั้ง 2 ด้าน เหล่านี้ก็ยังได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มของเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อนอยู่นั่นเอง ทั้งนี้เพราะว่าเด็กมีสภาพความบกพร่องมากกว่า 1 อย่าง การวินิจฉัยสภาพความบกพร่องของเด็กประเภทที่มีความบกพร่องในบั้นนี้ อาจเต็มไปด้วยความลำบากเพราะสภาพความบกพร่องบางอย่างไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า อาจต้องใช้เวลาทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมเป็นเวลานาน จึงจะสามารถวินิจฉัยและจัดกลุ่มเด็กตามสภาพความบกพร่องได้

1. หลักสูตรการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องขั้นรุนแรงแตกต่างกันไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติ โดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องขั้นรุนแรงมีปัญหาสำคัญใน 5 ด้าน ที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นหลักสูตรสำหรับเด็กประเภทนี้ควรมุ่งเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กทั้ง 5 ด้าน คือ

1) การช่วยตัวเอง

มุ่งเน้นการช่วยตัวเองในชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การควบคุมการขับถ่ายทั้งการถ่ายปัสสาวะ และอุจจาระ การอาบน้ำ เป็นต้น

2) การสื่อสาร

หลักสูตรควรครอบคลุมการฝึกทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่น เช่น การทักทาย การบอกความต้องการของตนเอง การรับรู้ความต้องการของผู้อื่น ตลอดจนการสื่อสารความหมายโดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการสื่อสารอีกด้วย

3) การเคลื่อนไหว

ทักษะในการเคลื่อนไหวที่จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องในขั้นรุนแรง ควรมุ่งเน้นทั้งการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กมีทักษะในการประกอบกิจวัตรประจำวันได้เร็วขึ้น

4) การปรับพฤติกรรม

เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องขั้นรุนแรงแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหลายอย่าง ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กประเภทนี้จึงควรมุ่งจัดหรือบรรเทาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และสร้างหรือส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

5) พัฒนาการทางสังคม

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าเด็กประเภทนี้มีปัญหาในการผูกมิตร การสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดหลักสูตรจึงมุ่งเน้นทักษะให้เด็กสามารถมีทักษะในทางสังคม เพื่อให้เขาอยู่ในสังคมได้

1.3 การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื่องจากการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษา อบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยและจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารหลายรูปแบบ และมีการจัดการศึกษาในระบบหลายระดับ ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาเอง การขยายการศึกษาถึงขั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(ช่วงชั้นที่4) การรับโอนจากหน่วยงานอื่น และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาในหน่วยงานอื่น

อำนาจหน้าที่ด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบทั้งในส่วนที่เป็นเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นมาของการจัดการศึกษา หลักการจัดการศึกษา วิธีการจัดการศึกษา และการบริหารการศึกษาของเทศบาล ดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.)

1) ความเป็นมาของการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาของประชาชนในอดีต เริ่มต้นจากการศึกษาแบบนานาประเทศของยุโรป เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2414 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนแห่งแรกขึ้นในพระบรมมหาราชวัง และในปี พ.ศ. 2427 ได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎร แห่งแรก ที่วัดมหรณพาราม เพื่อรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของประเทศ ต่อมาได้รับการยกฐานะให้เป็นกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน และในภายหลัง

2) หลักการจัดการศึกษาท้องถิ่น

การจัดการศึกษาท้องถิ่นยึดหลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ คือ ภาคนโยบาย ควรเป็นหน้าที่หลักของส่วนกลางในการกำหนดนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรมาตรฐานการศึกษา การวัดประเมินคุณภาพการศึกษา สำหรับภาคปฏิบัติ ควรเป็นหน้าที่หลักของท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงานในท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วย หลักการจัดการศึกษาท้องถิ่น มีดังนี้

1. ยึดหลักการกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2. การกำหนดนโยบายการศึกษา การวางแผนการศึกษา การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคลระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นประสานงานอย่างใกล้ชิด ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย

3. การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้การจัดการศึกษาท้องถิ่น สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้

4. การส่งเสริมวิทยฐานะ ของพนักงานครูเทศบาลให้ทัดเทียมกับข้าราชการครู

5. นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ ให้เป็นประโยชน์ ต่อการจัดการศึกษาท้องถิ่น กำหนดนโยบายกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นจัดทำ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.)

1) หลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งแต่เดิมได้รวมอำนาจไว้ในราชการส่วนกลางให้ไปอยู่กับราชการส่วนท้องถิ่น

2) หลักการมอบภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ให้อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นและประชาชน ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางรากฐานการประถมศึกษาไว้แต่เดิมและเช่นที่นานาอารยประเทศจัดทำอยู่

3) หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องก็เฉพาะในสิ่งที่ท้องถิ่นและประชาชนยังช่วยตนเองไม่ได้

หลักการดังกล่าวเป็นหลักการอย่างกว้าง ๆ ซึ่งได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่นสืบมา

3) วิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่น

ทางราชการได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นไปโดยเหมาะสม โดยกำหนดให้ส่วนกลางมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของท้องถิ่นและให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาโดยตรง หน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีดังนี้

1. กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคุมส่งเสริมในด้านธุรการเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง เป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำส่งเสริมและช่วยเหลือหน่วยการปกครองท้องถิ่นในการแก้ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

2. กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะ การจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. คณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) มีหน้าที่ส่งเสริมการบริหารงานบุคคล โดยกำหนดมาตรฐานทั่วไป เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการคัดเลือก การบรรจุ แต่งตั้ง การย้าย การโอน การรับโอน การเลื่อนระดับ การเลื่อนขั้นเงินเดือน มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัยและการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ และการให้ออกจากราชการ

4) การบริหารการศึกษาของเทศบาล

เนื่องจากรัฐบาลและ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว เทศบาลและเมืองพัทยาจึงต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในเขตของตนอย่างเต็มที่ โดยถือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการและนโยบายที่กล่าวมาข้างต้น ความรับผิดชอบของเทศบาลและเมืองพัทยาในเรื่องนี้ อาจสรุปได้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ม.ป.ป.)

- 1) มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) จัดให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าโรงเรียนโดยทั่วถึง
- 3) เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาล
- 4) ควบคุมและบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตน

เกี่ยวกับเรื่องการจัดการศึกษาในเขตเทศบาลและเมืองพัทยา^{นี้} เทศบาลและเมืองพัทยาเป็นผู้บริหารและดำเนินการโดยตรง โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย มิได้เข้ามาเกี่ยวข้องในรายละเอียดของการปฏิบัติ นอกจากการส่งเสริมสนับสนุนให้เทศบาลและเมืองพัทยาดำเนินการได้โดยเรียบร้อยและบรรลุผลดียิ่งขึ้น เทศบาลและเมืองพัทยาก็มีอำนาจหน้าที่จะใช้ดุลยพินิจและตัดสินใจดำเนินการในเรื่องใด ๆ ได้อย่างเต็มที่ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการตรวจสอบงานวิจัยในประเทศ ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษของครู พบว่ามีงานวิจัยดังนี้

รัฐศักดิ์ เจริญศิลป์ (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วมใน โรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียน ที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 โดยจำแนกเป็น ความต้องการการนิเทศการสอนขอครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม และครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในด้านหลักสูตร ด้านการเตรียมการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจความต้องการการนิเทศการสอน จำนวน 283 ฉบับ ได้รับคืน ฉบับสมบูรณ์ จำนวน 246 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.93 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาหาระดับความต้องการการนิเทศการสอนของครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ครูการศึกษาพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการเกี่ยวกับ การศึกษาพิเศษ ที่ทำการสอนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละกลุ่ม มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ในด้านหลักสูตร ด้านการเตรียมการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีสอน ด้านสื่อการเรียน การสอน และด้านการวัดผล และประเมินผล

ณรงค์ ผิวอ่อน (2550) ได้ศึกษา “ความต้องการการนิเทศงานวิชาการภายในสถานศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา” วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศงานวิชาการภายในสถานศึกษาของครูสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศงานวิชาการภายในสถานศึกษาของครูสังกัดเมืองพัทยา ระหว่างครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางการสอนที่แตกต่างกัน ประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยาจำนวน 562 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาที่เป็นครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทยา จำนวน 234 คน โดยได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประสบการณ์ทางการสอนของครูสังกัดเมืองพัทยา จากนั้นกำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามประสบการณ์ทางการสอนโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดต่อกลุ่มประชากรทั้งหมดเป็นเกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามวัดความต้องการการนิเทศงานวิชาการภายในสถานศึกษาของครูโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .21-.76 ค่าความเชื่อมั่น .97 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยามีความต้องการการนิเทศงานวิชาการโดยรวมในระดับมากและมีความต้องการการนิเทศงานวิชาการในระดับมากทุกรายด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการและพัฒนาบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอนรวมทั้งจำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอนและลักษณะการสอน ต่างก็มีความต้องการการนิเทศงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศงานวิชาการตามตัวแปรระดับประสบการณ์ พบว่าครูโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยามีความต้องการการนิเทศงานวิชาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ 3) การเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศงานวิชาการตามตัวแปรลักษณะการสอน พบว่าครูโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยามีความต้องการการนิเทศงานวิชาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551) ได้ศึกษา วิจัย เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” การวิจัยครั้งนี้มี

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการการนิเทศการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสำรวจความต้องการของผู้บริหาร จำนวน 240 คนและครูผู้สอน จำนวน 480 คน ในโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 240 โรงเรียน 2) การสร้างรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโดยกระบวนการอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน 3) การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำนวน 1 แห่ง 4) การประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 46 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้องผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยประเด็นหลัก 7 ด้าน และ 23 ประเด็นย่อย ดังนี้ (1) ด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศ มี 1 ประเด็นย่อย คือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกับครูให้สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน (2) ด้านเนื้อหาของการนิเทศ มี 5 ประเด็นย่อย คือ การพัฒนาหลักสูตร อิงมาตรฐาน การออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน (3) ด้านกระบวนการนิเทศ มี 6 ประเด็นย่อย คือ การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับคุณภาพ การวางแผนการนิเทศ การสร้างเครื่องมือ สื่อการนิเทศ การนิเทศการเรียนการสอน การประเมิน ติดตามผล การขยายผล สร้างวัฒนธรรมคุณภาพโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (4) ด้านวิธีการนิเทศ มี 4 ประเด็นย่อย คือ การนิเทศแบบตรงตัว การนิเทศแบบให้ผลผลิต การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศเพื่อพัฒนา (5) ด้านผู้นิเทศ มี 3 ประเด็นย่อย คือศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการของโรงเรียน (6) ด้านระยะเวลาการนิเทศ มี 1 ประเด็นย่อย คือ นิเทศทั้งในและนอกเวลาที่ครูทำการสอน (7) ด้านปัจจัยเอื้อสำหรับการนิเทศ มี 3 ประเด็นย่อย คือ การจัดทำระบบรายงานผลการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้องและเป็นรูปธรรมเพื่อการติดตามผลของหน่วยงานต้นสังกัด การพัฒนาความรู้ด้านการนิเทศภายในให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและทีมผู้บริหาร การกำหนดบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมงานให้ชัดเจนมากขึ้น 2) รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์

จริง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในรูปแบบได้
 อย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความพึงพอใจ 3) รูปแบบการนิเทศการ
 จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม ความ
 เป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ สุภาภรณ์ กิตติรัชดา
 นนท์ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนิเทศการเรียนการสอนไว้ดังนี้ ข้อเสนอแนะใน
 การนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ควรนำความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนไปใช้
 ประโยชน์ในการสร้างสื่อ เครื่องมือสำหรับกรณีและดำเนินการนิเทศเพื่อให้ครูมีความรู้และ
 ความสามารถในแต่ละเรื่องโดยเฉพาะในเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การจัดทำแผนการ
 จัดการเรียนรู้อะไรและการจัดระบบการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความต้องการ
 มากที่สุด 2) ควรพัฒนาทีมงานนิเทศในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษาให้เข้มแข็ง สามารถนิเทศ
 การเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษาได้ทุกระดับ และ 3) ควรมีการเชื่อมโยง
 ระหว่างสิ่งที่นิเทศกับการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูเพื่อให้ครูผู้สอนได้เห็นประโยชน์
 และเกิดการยอมรับการนิเทศ ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรมีการศึกษาถึงความ
 ต้องการการนิเทศของสถานศึกษาต่างๆไปที่มีบริบทแตกต่างกันว่ามีความต้องการได้รับการนิเทศ
 เหมือนสถานศึกษาที่อยู่ในโครงการผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ 2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ
 พฤติกรรมของครูว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่พึงประสงค์มากน้อยเพียงไรภายหลังได้รับ
 การนิเทศตามรูปแบบใหม่ 3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล
 ของการนิเทศการสอน และ 4) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างกรณี
 กับพฤติกรรมการสอนของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ไยยนา ทองอยู่ (2543) ศึกษาการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมใน
 โรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้รับการประเมินผล
 การดำเนินงานดังกล่าว และสรุปปัญหา อุปสรรค สรุปไว้ 10 ประการ ดังนี้ 1) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 ทุกระดับยังขาดประสบการณ์และทักษะความชำนาญในการจัดการศึกษาพิเศษเท่าที่ควร 2) ไม่มี
 บุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางการศึกษาพิเศษ 3) ครูที่ผ่านการอบรมมีจำนวนน้อยมากและ
 ยังไม่ทั่วถึง คือ อบรมเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในโครงการ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ
 โรงเรียนละ 1 คนเท่านั้น 4) ในชั้นเรียนปกติมีนักเรียนจำนวนมาก ไม่สามารถดูแลเอาใจใส่เด็กที่มี
 ความต้องการพิเศษได้เพียงพอ 5) ไม่สามารถคัดแยกเด็กได้แน่นอน เครื่องมือการคัดแยกเด็กมี
 จำนวนจำกัด 6) หน่วยงานและบุคลากรที่สามารถตรวจวัดและวินิจฉัยเด็กมีจำนวนน้อยมาก

โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เช่น การวัด IQ 7) การวัดและประเมินผลการตัดสินผลการเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการประเมินผลที่ใช้ในปัจจุบัน 8) ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องบางส่วนยังให้ความสนใจกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย จึงไม่ได้รับการสนับสนุนเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร 9) ครูผู้สอนยังขาดความมั่นใจในการปรับจุดประสงค์และการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และ 10) การนิเทศติดตามผลยังทำได้ไม่ทั่วถึงและขาดความต่อเนื่อง จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประสบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

อุไรวรรณ เจริญถาวรพาณิช (2545) ทำการสำรวจผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการจัดการเรียนร่วม และครูผู้สอนเด็กออทิสติก ระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 222 คน พบว่าโรงเรียนหลายแห่งยังขาดการบริหารจัดการเรียนร่วมที่เหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติกในหลายๆ ด้าน โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการบริหาร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการมาวางแผนการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก และมีการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนร่วม สนับสนุนให้เด็กออทิสติกร่วมกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ตลอดจนมีการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากรภายนอกและผู้ปกครองของเด็กออทิสติก แต่พบว่าโรงเรียนมีปัญหาขาดแผนดำเนินงานการบริหารจัดการเรียนร่วมที่ชัดเจน โดยส่วนใหญ่การวางแผนดำเนินงานในระยะสั้นเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ในขณะที่คณะกรรมการการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่เห็นด้วยกับการวางแผนดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมอย่างเพียงพอด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มาใช้กับเด็กออทิสติกในโรงเรียน แต่โรงเรียนมีปัญหาเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติก โดยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรเฉพาะสำหรับเด็กออทิสติกเพียงร้อยละ 7 และใช้หลักสูตรของโรงเรียนร้อยละ 54 อีกทั้งโรงเรียนยังขาดการประสานงานร่วมกันระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร และขาดผู้นิเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งขัดแย้งกับหลักสูตรที่จำเป็นต้องได้รับข้อมูลจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติก ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ รูปแบบการจัดการเรียนร่วมไม่เหมาะสมกับเด็กออทิสติกในโรงเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับเด็กออทิสติกทุกคน ควรมีการคำนึงถึงระดับความสามารถ

สติปัญญา ความรุนแรงของอาการ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กออทิสติกแต่ละคนเป็นสำคัญ รวมทั้งโรงเรียนควรให้การช่วยเหลือเด็กออทิสติกให้มีทักษะพร้อมมากขึ้นก่อนพิจารณาให้เรียนร่วม ในชั้นเรียนปกติ นอกจากนี้โรงเรียนยังขาดการวัดและประเมินผลที่ไม่เหมาะสมกับเด็กออทิสติก เนื่องจากโรงเรียนรูปแบบการจัดการเรียนร่วมในลักษณะเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาการ ดำเนินการวัดและประเมินผลจึงใช้รูปแบบเดียวกันกับเด็กปกติ โรงเรียนจึงควรพัฒนารูปแบบการ วัดและประเมินผลเด็กออทิสติก โดยจะต้องค้นหาและคัดแยกเด็กออทิสติก ทั้งก่อนการเข้าเรียน ระหว่างการเรียน และภายหลังจากการเรียนแล้ว รวมทั้งการตรวจวินิจฉัยว่าอาการอยู่ระดับใด เพื่อทำการประเมินโปรแกรมการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับเด็ก ออทิสติก โดยแยกการวัดและการประเมินผลระหว่างเด็กออทิสติกกับเด็กปกติของโรงเรียน

ด้านสถานที่ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการสนับสนุน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดสิ่ง อำนวยความสะดวกทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับเด็กออทิสติกหลายอย่างตามที่กระทรวง ศึกษาธิการระบุไว้เช่น โต๊ะเรียนแบบเดียวกับเด็กหูหนวก เครื่องป้องกันศีรษะกระแทก เป็นต้น รวมทั้งขาดบริการสนับสนุนหลายอย่าง เช่น การบริการและแก้ไขการพูดไม่เพียงพอ และไม่ เหมาะสมกับเด็กออทิสติกในโรงเรียน รวมทั้งการบริการกิจกรรมบำบัดและดนตรีบำบัด ทั้งที่มีการ กำหนดให้บริการกิจกรรมบำบัดและดนตรีบำบัด เป็นการบริการทางการศึกษาที่จำเป็นสำหรับ บุคคลออทิสติก ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดบริการส่งเสริมเพิ่มเติมจากในปัจจุบันโดยประสานงานกับ หน่วยงานภายนอกหรือจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญเชี่ยวชาญพิเศษ เพื่อช่วยเหลือด้านบริการ ส่งเสริมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และด้าน บุคลากร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็ก ออทิสติก ด้วยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสัมมนา แต่กลับพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กออทิสติกและการจัดการเรียนร่วม แสดงให้เห็นว่า วิธีการพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรม สัมมนาอาจไม่สามารถช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเด็ก ออทิสติกและการจัดการเรียนร่วมได้อย่างเพียงพอเพราะตามหลักการบริหารงานบุคลากรเรียนร่วม ต้องมีการเตรียมบุคลากรด้วยการสร้างทัศนคติต่อการเรียนร่วม การสร้างขวัญกำลังใจ รวมทั้งการ นิเทศตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญและ การประสานงานในการจัดการเรียนร่วม และขาดการจัดทำเอกสารแนะนำการปฏิบัติงานและการ ประสานงานเผยแพร่แก่บุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาและชุมชน ดังนั้นโรงเรียนจึงควร ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญสาขาให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น ทำ

เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องเด็กออทิสติก การประชุมอบรมสัมมนากิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน เป็นต้น เพื่อรับการช่วยเหลือด้านบุคลากรจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกของโรงเรียน

สุภาพร ชินชัย (2551) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ: กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัด

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาปัญหาของโรงเรียนในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2)ส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และ 3)พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ประสบความสำเร็จได้ตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคการระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference : F.S.C.) ทำการศึกษาในโรงเรียนวัดคู่อำ (เมธาวิสัยคณาทร) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือวัดในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เครื่องมือวัดเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามวัดความรู้ของนักเรียนในเรื่องเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษ แบบวัดความรู้ของครูในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมในโรงเรียน แบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และแบบวัดเจตคติของครูผู้สอนต่อการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนรวมในโรงเรียน กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ ระยะกำหนดแนวทางและวางแผนแก้ไขปัญหา ระยะดำเนินการและระยะประเมินผล ผลการวิจัยที่ได้มีดังนี้

1. โรงเรียนยังมีปัญหาในการจัดการเรียนรวมในส่วนของการขาดความรู้ของครูในเรื่องการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทมีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้และสมาธิสั้นชน ผิดปกติ ความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้เรื่องของการกระตุ้น พัฒนาการเบื้องต้น เด็กนักเรียนปกติมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กที่มีความต้องการพิเศษเองยังปฏิเสธความบกพร่องของตัวเองอยู่ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ และผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองอย่างเต็มที่

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาวิธีการที่

เหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาคิดได้จริงตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การคิดค้นหาปัญหาการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน เกิดเป็นโครงการในการแก้ปัญหา 7 โครงการ ได้แก่ โครงการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้แก่เด็กปกติ โครงการให้ความรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาการควบคุมตนเอง โครงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้สัมผัสและการใช้กล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายในโรงเรียน และโครงการผู้ปกครองสอนลูก ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายนอกโรงเรียน ในการดำเนินโครงการทุกโครงการมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่างการทำงาน 3 รอบเพื่อนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติใหม่จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค F.S.C. สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การค้นหาปัญหาและความต้องการ การกำหนดแนวทางและวางแผนในการแก้ปัญหา การลงมือปฏิบัติและการประเมินผล ทำให้ฝ่ายต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรวมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

4. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนกรณีศึกษา คือ APACP Model

รูปแบบการจัดการเรียนรวมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นรูปแบบเฉพาะ คือ APACP Model ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยส่งเสริมให้เกิดการประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Needs Assessment) พร้อมกันไปกับการประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร (Resource Assessment) ที่มีอยู่ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยนำเทคนิค F.S.C. มาใช้เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวม ให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน จัดลำดับวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน มิใช่การนำเอาวิธีการหรือนโยบายจากภายนอกโรงเรียนเข้ามายึดเยียดให้โรงเรียนดำเนินการตามโดยไม่คำนึงถึงสภาพการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งถือเป็นขั้นตอนของการประเมิน (Assessment:A)

2. จากการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้รูปแบบของการทำโครงการ

ต่าง ๆ ที่ครอบคลุมปัญหาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้น (Facilitator) และประสานงาน (Coordinator) ให้เกิดความสำเร็จของแต่ละโครงการ ร่วมกับมีบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ด้วย เป็นขั้นตอนของการแก้ปัญหาด้วยวิธีการดำเนินโครงการต่าง ๆ (Projects:P) ได้แก่

1) โครงการที่เป็นการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Development of Special Needs Children) อันได้แก่ โครงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้สัมผัสและการใช้กล้ามเนื้อ โครงการให้ความรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาการควบคุมตนเอง

2) โครงการที่เกี่ยวข้องกับเจตคติของเด็กปกติ (Attitude of Peers) อันได้แก่ โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้แก่เด็กปกติ

3) โครงการที่เกี่ยวข้องกับความรู้ของครูผู้สอน (Knowledge of teachers) ได้แก่ โครงการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4) โครงการที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือของผู้ปกครอง (Cooperative of Parents) ได้แก่ โครงการผู้ปกครองสอนลูก

3. ในระหว่างที่มีการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ผู้วิจัยประสานงานให้เกิดการประเมินผลสะท้อนคิดลงมือปฏิบัติและประเมินผลสะท้อนคิดกลับไปมา (Reflection-Action-Reflection..Action) จนโครงการแต่ละโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีการลงมือปฏิบัติและประเมินผลสะท้อนคิด (Action&Reflection: A)

4. ผู้วิจัยดึงเอาองค์กรเอกชนภายนอกที่มีได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรวมของโรงเรียน แต่มีศักยภาพในการที่จะสามารถส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของโครงการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งถือเป็นการนำชุมชนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ (Community: C)

5. การส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เข้ามาเป็นกระบวนการในการพัฒนาการจัดการเรียนรวม ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (PAR: P)

ดารณี อุทัยรัตนกิจและคณะ (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรวมในโรงเรียนและการพัฒนาของครูเพื่อการเรียนรู้สูงสุดของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ประเมินการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) ศึกษากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวม 3) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนดีในชั้นเรียนรวม และ 4) เสนอแนะโปรแกรมการฝึกอบรมครูผู้สอนในชั้นเรียนรวม สำหรับโครงการย่อยที่ 2 เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวม และเพื่อสร้างเสริมศักยภาพของอาจารย์ในการพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนรวมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของอาจารย์นักวิจัยร่วมจำนวน 25 คน โดยมีการวิจัยย่อยจำนวน 12 เรื่อง เป็นการศึกษานักเรียนการศึกษาพิเศษสำหรับนักเรียนออทิสติกระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 และชั้นเรียนรวมที่มีนักเรียนออทิสติกตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 กลุ่มนักเรียนที่ศึกษาเป็นนักเรียนปกติจำนวน 370 คน นักเรียนออทิสติกจำนวน 43 คน นักเรียนสมาธิสั้นจำนวน 55 คน และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จำนวน 1 คน เป็นการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนปกติและนักเรียนออทิสติกในชั้นเรียนรวมจำนวน 4 เรื่อง ปัญหาพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนจำนวน 4 เรื่อง ปัญหาความสามารถในการเรียนรู้ทางวิชาการของนักเรียนออทิสติกจำนวน 2 เรื่อง และปัญหาพัฒนาการทางสังคมของนักเรียนออทิสติกจำนวน 2 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติในชั้นเรียนในลักษณะร่วมคิดร่วมทำกับกลุ่มเพื่อนอาจารย์ไปพร้อม ๆ กับการเข้ารับการฝึกอบรมวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนรวมอย่างต่อเนื่อง โดยมีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย และมีนักจิตวิทยาโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำงานกับนักเรียนออทิสติกมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี และคณะผู้วิจัยหลักเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ทำให้อาจารย์นักวิจัยดำเนินการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย นอกจากนี้ทำให้อาจารย์ส่วนใหญ่กระตือรือร้นในการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนรวม อาจารย์มีการพัฒนาทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวม และทักษะการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน จึงนับได้ว่าเมื่ออาจารย์ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนรวมควบคู่ไปกับการปฏิบัติการสอนอย่างเหมาะสมแล้ว ได้ก่อให้เกิดผลดีต่อวงการศึกษในเรื่องการจัดการเรียนรวมและวิชาชีพครู คือ นักเรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ข้อค้นพบเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนและการจัดการในชั้นเรียนรวมจะเป็นประโยชน์ต่อครูที่ทำการสอนนักเรียนออทิสติกในชั้นเรียนรวม และอาจารย์นักวิจัยร่วมมีการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น นั่นคือ อาจารย์นักวิจัยมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีชีวิตชีวา จนในที่สุด ก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้

ความเข้าใจที่กว้างขวางและลึกซึ้ง เกี่ยวกับการสอนนักเรียนนอกทิสติกในชั้นเรียนรวมและในศาสตร์ การสอนอื่น ๆ

2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ศรีเพ็ญ สนั่นนาม (2548) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศ ภายในของครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตการศึกษา 7 จำแนกตามประเภทของวิชาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลใน เขตการศึกษา 7 มีความต้องการการนิเทศภายใน ใน 5 ด้านคือ ด้านพัฒนาบุคลากรด้านการใช้ หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและ ประเมินผล อยู่ในระดีมากทุกด้าน และพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี และครูที่ มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีความต้องการการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี มีความต้องการการนิเทศ ภายในมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ทุกด้าน

เดโบรา เอ เบส์ (Debora A. Bays, 2010) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศการสอน การศึกษาพิเศษในสถานศึกษาของรัฐเขตชนบท : ทฤษฎีสถานราก ทฤษฎีสถานรากที่ค้นพบจาก การศึกษาครั้งนี้ได้อธิบายการเกิดขึ้นของการนิเทศการสอนด้านการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถม ศึกษารัฐในเขตชนบท การวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยทฤษฎีสถานราก (Grounded theory methodology) ของสตรอสและคอร์บิน (Strauss & Corbin, 1998) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 แห่ง ในเขตชนบท 3 เขต ของรัฐเวอร์จิเนีย การ รวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 34 คน ประกอบด้วย ครูการศึกษาพิเศษและ ครูทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียน และผู้อำนวยการการศึกษาพิเศษ และรวบรวมข้อมูลโดยการ สังเกตการณ์ในโรงเรียนและการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ การวิเคราะห์ข้อมูล จากหลักฐานของประเภทของการนิเทศทั้งประเภทหลักและย่อย กระบวนการนิเทศ ปัจจัยที่มี อิทธิพล ยุทธศาสตร์ และผลของการนิเทศ ซึ่งนำไปสู่การสร้างแนวคิดของทฤษฎี ทฤษฎีสถานราก ได้เสนอแนะบทบาทของการเป็นผู้นิเทศของผู้บริหารสถานศึกษา คือ บทบาทของการเจรจาต่อรอง ระหว่างสิ่งที่ทำเป็นอันดับแรกเพื่อการแข่งขันกับปัจจัยด้านบริบท ในขณะที่ทำการนิเทศ 3 ประการ ได้แก่ 1) การจัดการและการบริหารกับการนิเทศ 2) การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายกับการ

นิเทศการสอนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และ 3) การประเมินครูกับการนิเทศการสอน รวมถึงสภาพของระบบโรงเรียน เป็นต้นว่าจำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนในโรงเรียน เวลา และ จำนวนผู้บริหารโรงเรียน ปัจจัยด้านบริบทได้รวมถึงลักษณะของแต่ละบุคคล เช่น ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ การให้ความหมายของการสอนด้านการศึกษาพิเศษ และสมรรถนะที่สังเกตเห็นได้ของครู ผลของการเจรจาต่อรองระหว่างสิ่งที่ทำเป็นอันดับแรกเพื่อการแข่งขันกับปัจจัยด้านบริบท และปัจจัยด้านบริบท คือ การกระจายความรับผิดชอบหน้าที่การนิเทศไปยังบุคลากรทางการศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะผู้นิเทศคนสำคัญที่สุดที่ใช้ยุทธศาสตร์ 3 ข้อ ในการจัดการนิเทศ ดังนี้ 1) กระบวนการสังเกต/กระบวนการประเมิน 2) ทดลองการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย และ 3) ใช้การสื่อสารแบบเปิด ผู้อำนวยการการศึกษาพิเศษมีบทบาทในการสนับสนุนการนิเทศผ่านการสื่อสารและความร่วมมือกับครูและผู้บริหารโรงเรียน และครูจะมีหน้าที่นิเทศเมื่อต้องทำหน้าที่พี่เลี้ยงให้แก่ครูใหม่และให้บริการในฐานะผู้ประสานงานการศึกษาพิเศษ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้ข้อสรุปเป็นแนวคิดในการทำวิจัยเรื่องนี้ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นขั้นตอนแรกของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาครู และนักเรียน เช่น พัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน พัฒนารูปแบบการเรียนรวม เป็นต้น การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน จะช่วยให้การพัฒนาการเรียนการสอนทำได้ตรงกับสภาพและความต้องการของครูและนักเรียนมากที่สุด และจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้สูงสุด
2. ความต้องการการนิเทศการสอนของครู พบว่ามีความต้องการในประเด็นหลัก ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดหาและใช้สื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
3. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวนไม่มาก